

EL JAPÓ A LA RECERCA D'UNA FE RELIGIOSA

Oferiment de Francesc Pujols

El Japó, que en els temps moderns ha estat el primer poble de l'Àsia que s'ha despertat per tal de portar la civilització moderna al seu continent, en l'època antiga va ésser el darrer que es va afegir a la civilització autòctona que va tenir el continent asiàtic. D'aquella època anant a la cua, va agafar tan sols la part material de la civilització antiga, fins al punt que les grans concepcions de la religió india només hi van arribar a través de la Xina, en forma de sintoisme o culte dels emperadors i dels herois que havien donat la vida per ells. Podem dir que el Japó, fora d'un politeisme incipient, nascut en els temps més primitius, és un poble que pròpiament no ha tingut mai religió.

Avui la nació més brillant de l'Extrem Orient, bressol del sol, desvetllat des de fa prop de cent anys a la vida cultural moderna, ha creat el sistema de reincorporació a la civilització emprant feta i treta a la civilització europea. La seva astúcia per tal de posar-se a l'ordre del dia consisteix a copiar sense manies ni preocupacions tot el que ha creat i crea el continent europeu, capdavanter de l'època moderna. La seva missió hegemònica, dintre de l'Àsia, és portar-hi l'hegemonia europea, portant-hi la civilització del nostre estimat continent. El Japó es sent i es creu destinat a convertir l'Àsia en una Europa. Tot el que és nostre li interessa i s'ho apropia, procurant de perfeccionar-ho.

Aquell poble que en els temps passats es va acontentar amb el sintoisme, ara el troba, com és molt natural, poc apropiat per una religió, fins al punt que el govern japonès ha declarat manta vegada oficialment que és un culte obligatori, però no des del punt d'albir religiós.

Però el cas és que ara el Japó, després de voler la nostra civilització, també voldria una religió. L'*Osservatore Romano*, diari del Vaticà, que nosaltres fa un quant temps que llegim cada dia, portava l'altre dia un article titulat *Il Giappone alla ricerca di una fede religiosa*, que és d'allí on treiem el títol i les dades d'aquest article tan interessant.

Segons explica l'article del diari papal, fa alguns anys que un gran diari japonès, l'*Osaka Mainichi* i *Tokio Nishi Nishi*, deia: «Nosaltres hem assolit la civilització material exterior europea i estem resolts a continuar el camí emprat. Ens manca, però, la cosa més essencial de la civilització europea. Com podem resistir entre nosaltres la civilització europea, sense la seva ànima? L'ànima d'Europa és Crist. Per això nosaltres tenim de trobar també la via que condueix a Crist.» Advertim als nostres lectors que, com poden veure, no sabem si el *Tokio Nishi Nishi* és pagat pels catòlics, com hom pot deduir d'aquestes paraules. L'únic que els podem assegurar és que la religió catalana que nosaltres prenitzen, per ara no hi subvencionem cap diari.

El mateix article de l'*Osservatore Romano* diu que el mateix diari japonès del dia 9 de setembre de 1934 deia: «Mai en els desennis darrers, ni potser en els segles passats, l'interès per les qüestions religioses no ha estat tan viu en el nostre poble, com en els temps presents. Fa vuitanta anys —continua dient— que el Japó està sota la influència de l'Occident. La civilització occidental, amb el seu materialisme polític i industrial, ha mudat la faç externa del Japó.»

Però a conseqüència d'aquesta influència que matant l'ànima dels temps antics no l'ha substituïda per cap ànima moderna, diu que només n'ha resultat desorientació, confusió i fracassos, fins al punt que la fe en aquesta civilització s'ha esvaït. Perdut el respecte a la tradició i havent caigut en un materialisme eixorc, diu que el poble japonès, per primera vegada a la vida, gira la seva màxima atenció a les qüestions religioses, perquè comprèn que només de la religió en pot venir la salvació.

Segons hom veu, doncs, hom fa esforços al Japó per tal de trobar una religió. Allí, segons hom llegim en l'article esmentat, per tenir una religió hom ha arribat a l'extrem desesperat de voler ressuscitar el politeisme, per absurd que sigui voler-lo fer viure en una civilització copiada de la nostra. El budisme i el cristianisme, com és molt natural, es disputen aferrissadament la vacant per ocupar i els temples per llogar, que no deixen d'ésser temptadors. La tendència més general és la que reconeix la joventut nipona actual, de crear una religió sintètica, mixta d'altres religions, lligada amb les bases del sintoisme, que encarnen el culte de la dinastia i de la pàtria.

No cal dir que el diari del Vaticà els recomana la religió de la casa, dient-los que ja que la volen sintètica, no n'hi ha cap de tan sintètica com el cristianisme. «La

Chiesa di Cristo — diu l'òrgan papal — contiene nella sua dottrina tutte le verità frammentarie, sparse e confuse nelle altre religioni. La religione sintetica che gli intellettuali giapponesi vanno cercando è trovata.»

Possiamo osservare al simpatico rotativo del Sant Pare (al cap i a la fi és un periòdic eclesiàstic com el que temps a venir pensem publicar nosaltres, com òrgan oficial de la religió catalana, que es podrà titular Butlletí Eclesiàstic de Catalunya).

«Onin» (dimoni japonès) convertit al budisme

podem observar a l'*Osservatore*, que els esperits més sensibles del Japó ja neixen vacunats contra la religió vaticana. Esmen-tem el poeta Nico D. Horiguchi, imitador de Henri Heine, que, oh paradoxa!, havent estat un imitador romàntic dels poetes asiàtics (entre nosaltres sigui dit, entre parèntesis, el nostre Apelles Mestre, en tenir l'encert inspiradíssim de traduir Heine i els poetes xinesos antics, sembla que hagi volgut palesar la influència dels asiàtics d'aquell temps tan excel·lent com el seu mestre, aquesta ànima lírica que es va dir Heine, i, com ell, no vol del cristianisme res més que la poesia. Aquest poeta japonès que es veu que ha viatjat molt per Europa, en la secció titulada *Amor sacrileg*, té el seu delicadíssim llibre *Tanka*, té aquests versos que nosaltres traduíem de la traducció castellana feta pel japonès Muni Nisay, que es veu que sap el castellà, i que fan referència al catolicisme, i diuen com un resso de la lira de Heine:

FRANCESC PUJOLS
(Segueix a la pàgina 8)

Els Dijous — Blancs

VAIXELL

—Too much noise! Too much noise! —*criava el guia, bo i tapant-se les orelles, en travessar l'estació marítima, remorosa de turistes i d'un aparell de ràdio infornat connectat al transbordador. Els cavallers de Virginia, Massachusetts, Maryland, Pensilvània, que anaven empenant el gabinet, embastaven a la memòria les impressions tretes del barri gòtic de Sant Pau del Camp i les senyores que els seguien provaven de catalogar l'encís de la Rambla assolada, sota l'epígraf «Sunny day».*

—Three miles, thirteen minutes! —*anunciava el Captain of Watch. Presagi fatal! El transbordador empenia una hora llarga per encaixar el quaranta-sis mil tones parat a alta mar, a tres milles del port, perquè, en apropar-se a estríbor del quatre xemenetes, la resaca el feia lliscar per un pendís i es gronxava com un bressol, sense esma d'atracar.*

D'una portella lateral de la gran carcassa, oberta a la gun-deck, els mariners ti- ren un llac a proa i un altre a popa del petit bastiment i l'estiven com una joquina d'atracció de cordill, allarguen una passarella a nivell del pont del gabinet i la desfilada cap al transatlàntic comença.

Les sis de la tarda, hora d'arribada prevista, s'havia convertit en un quart de vuit local. Les noies, preses d'una mica de seasickness, acuden a la cabina tot xuclant pastilles i s'estenen un moment a l'otomana; d'altres, més coratjoses, se'n van de dret a la hairdress shop a fer-se marcar les ondes, mentre els cambrers entren còctels amb l'oliva nedant, als staterooms. Els ascensors als vestíbuls deixen dames en vestit de nit, girls en pijames de seda i homes en smoking.

Els salons de fumar i els jardins d'hivern s'animen de parelles jovials. Moltes s'apropen a la llar de foc, mentre el guia: —They like the open fire! —observa.

Protagonistes de The Romance of the World, com empàcticament intitula el creuer la companyia navilera, anoten en sengles carnets les hores viscudes a la ciutat mediterrània, precedides de Madera, Gibraltar, Alger i encapçalant nous fulls amb Villafraña, Atenes, Sant Jordi, Rodos, Haifa, Port Saïd, Catània, Nàpols, Cherbourg, Southampton...

Al refectori, l'orquestrina, a guisa d'atenció especial a la costa hispànica, executa trossos de Carmen. Les taules de tres i sis coberts s'ocupen paulatinament i els comensals de gran gala competeixen amb els waiters, d'una elegància impecable, que traguin soperes i safates d'argent. Abunden, entre les senyores, les cabelleres platinades i les escolladures arran de tors, lleument calades pel perfum de les cigarretes que espiritualitzen el menú. Passa un clerge en jaqueta i coll planxat alt: —A protestant priest? —I think he is rather a catholic one... El prevere hodiern, lluny del rictus sever i eixut dels predicadors quaresmals del nostre país, somriu al seu pas per l'ample dining-room, al bell mig del qual s'ha iniciat ja la dansa. La llegenda de la bellesa mediocre de les americanes de tipus corrent s'esvaeix a presència de les corpòres rosàcies drapades amb crespons tènues sota la llum dels globus enlluernadors i damunt les gruixudes catifes ramejades.

A coberta, els romàntics teixeixen diàlegs amb fils de lluna, i vora les vitrines de robes precioses i joieria, tot esperant la sessió de cinema o planejant el campionat de natació de l'emdamà a la piscina, més d'una passatgera acarona la idea de poder cloure la cruïlla augmentant la riquesa dels seus dits amb una pedra rutilant.

Indiferents als esguards encuriosits, uns nuvis es besen, tot volant sobre els graons.

MIRADOR INDISCRET

En Roig i Llop tanca la boca

Demà passat, adjudicació del Premi Crexells. És el tercer dels premis literaris de la Generalitat. Tercer... i darrer.

Per què no desvetlla, aquest premi, l'expectació i els comentaris del de teatre? No ho hem arribat a comprendre. El fet és que gairebé no se'n parla.

Aquesta indiferència té indignat, per bé que ho dissimula, Tomàs Roig i Llop, al qual, per renúncia de l'Arbó, que substituïa no recordem qui, ha escaritat ésser secretari del jurat.

La importància que Tomàs Roig i Llop hauria pogut donar-se!... És va donant, tot i així, la que pot. Declarava l'altre dia a uns amics: —Hauré de deixar d'anar a l'Ateneu fins que hagi estat emès el fall del Crexells! Concursants i periodistes m'assetgen! Encara no obro la boca, ja es pensen recollir una indiscreció!

Ja en tornarem a parlar

Qui s'emportarà el Premi Crexells? Dos noms, d'entre els dels concursants, han estat pronunciats amb preferència pels qui es creuen al corrent: Joan Puig i Ferrer i S. Juan Arbó. Però... sempre hi ha, o hi pot haver, sorpreses. Recordeu el Premi Ignasi Iglésies 1933, guanyat per Albert Piera. Qui us diu que no es repeteixi el cas? Qui us diu que no surti triomfant el mateix Piera, llurat enguany a la novella?

Es conta precisament d'Albert Piera que, discutint amb un editor la publicació de la seva obra, exclamà: —Deixem-ho córrer!... Després del Premi Crexells, ja en tornarem a parlar!

L'útil i el desagradable

El llibre de Lluís Aymami Baudina sobre els fets del mes d'octubre ha estat un èxit editorial, però ha originat en els medis de l'Esquerra una tempesta de censures. Cal dir, només, que l'autor ha estat desautoritzat públicament a *La Humanitat*, on actua de redactor en cap, per Josep M. Massip, director del diari.

Un significat element del partit, que ocupa a prop del president Companys un càrrec de tota confiança, comentava, fa pocs dies, a un rotlle de l'Ateneu: —El senyor Companys m'ha escrit una carta on es refereix al llibre de l'Aymami. Em diu que les impressions agradables que han tingut i tenen, a la presó, ell i els seus companys del govern que fou de la Generalitat, sumen molt més que les desagradables. «D'aquestes darreres—afegeix—, cap com la lectura del llibre de l'Aymami.»

6 d'octubre

Agafant aquest llibre — tot just aparegut — sobre el 6 d'octubre, un jove esquerre força conegut, que es troba en llibertat provisional, va cuinar a llegir el capítol que parla dels fets de Governació. A mig camí, impacient, va decidir-se a preguntar a l'autor, el qual li acabava de prestar el seu primer exemplar: —Que publicués la llista dels que van fugir per la clauguera?

Els estanquers del cel

Bon punt es tingué coneixement que el P. Laburu anava a donar una conferència al Price, els feiocistes i els lliguers organitzaren una guàrdia pretoriana per tal de guardar l'ordre dintre l'edifici i la persona del propi conferenciant, però en assabentar-se'n els requetés se'n sentiren tan ofesos

que decidiren no continuar prestant llur suport: —Arri allà! Per què us fiquen on ningú no us demana? On s'és vist això? Intrusos! —exclamaven els tradicionalistes. —Monopolitzadors! Potser sí que us pensàveu tenir el cel arrendat! —replacaven els èmuls de Manuel Brunet.

Perjudici passatger

L'altra tarda, el saló de ball Shanghai estava gairebé desert. Les taxi-girls tenien tot el lleure que volien de fer tricot, fer conversa entre elles i llegir novel·les roses i blanques. Què passava, que aquella joventut daurada i aquella senectut més daurada encara havien desertat el lloc de les seves expansions?

La Pili en donava una explicació, que no vacillem a considerar autèntica: —Eos dias que habla el P. Laburu no viene un alma.

I afegí, amb una confiança, que res no justifica, en els sentiments caritatius del conegut jesuïta: —Estoy segura que si supiera el daño que nos hace, cambiaria la hora de los sermones.

Un mosso d'esquadra

La *mise-en-scène* al Poliorama de La Rambla de les Floristes ha estat molt bescantada. Aquella Rambla, a desgrat d'uns quants comparses que es repeteixen amb excessiva freqüència, apareix pelada. La nit de l'estrena, molts espectadors tingueren alhora la mateixa idea: la de la Rambla del 6 d'octubre.

Com que un dels comparses abans al·ludits —per cert, el que més va prodigar-se— era un mosso d'esquadra, algú no pogué estar-se de censurar: —Aquest mosso! El seu lloc és a la Generalitat!

«La Florista de les Camèlies»

A *La Rambla de les Floristes* hi té l'actriu Mercè Nicolau un gran paper; un paper, però, sostingut, que reclama una forta resistència i produeix fatiga. Mercè Nicolau, al tercer acte, començà a donar mostres visibles d'aquesta fatiga. —Què tal, la Nicolau? —li preguntaren després al nostre company Joan Tomàs, que no sent per aquesta actriu gaires simpaties. —A darrera hora, ens ha fet *La Florista de les Camèlies*.

Els títols relliscosos

Es projecta a l'Urquinaona un film magnífic: *Las vírgenes de la calle Wimpole*. El títol és lúnic que no ens plau. En anglès, el film, com la comèdia d'on ha estat tret, es titula: *The Barretts of Wimpole Street*, o sigui *Els Barretts* (la família Barrett) del carrer *Wimpole*. Quan el film arribà a Barcelona, provinent de Nova York, va venir retolat així: *La casa de Barrett*. Ja compendreu...

Més diaris

Coincidint amb la brotada primaveral, s'anuncien nous diaris barcelonins. S'ha parlat que la Ceda no en funda cap de nou, sinó que en compraria un; sembla que s'han iniciat negociacions amb el *Diario de Barcelona* i *Las Noticias*, que amb el primer no hi ha res a fer; que pel que fa al segon, la Ceda ofereix dos milions —diari i edifici—, però els Roldós volen dos milions quatre-cents mil pessetes (*Las Noticias* ha desmentit tot rumor de canvi d'empresa).

Per l'altra banda, s'anuncien: *El Poble*, diari del vespre, esquerrà; *La República*, diari del matí, esquerrà també, i es torna a parlar de la conversió del setmanari *La Rambla* (esport i ciutadania) en quotidià del vespre. Aquest darrer és un rumor que corre sovint, però ara diuen que va de veres i que pel juliol la cosa ja serà un fet. De totes maneres, hi ha qui encara no s'ho creu, i un dels elements més actius en l'organització d'*El Poble* diu escèpticament: —Pel juliol, ni *Rambla* ni Sunyol.

Tard i malament

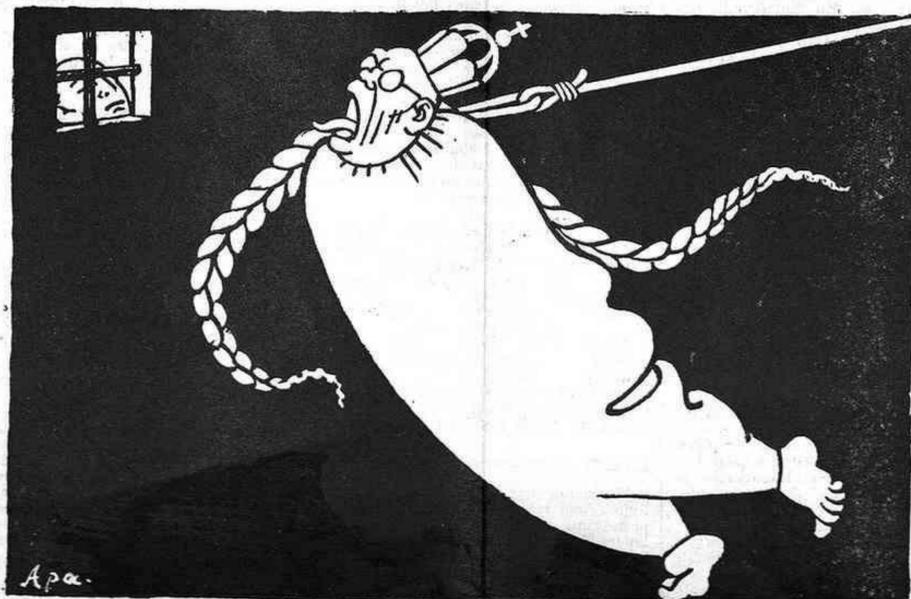
En Suñén, àvid de fer mèrits entre els nosiegos, en llegir en un diari que l'ex-general Emilio Barrera Luyando havia estat condemnat a mort per la Sala Sisena del Suprem, com a cap del delictu de rebellió militar del 10 d'agost, diu que escriví suggerint la idea de recollir signatures per implorar la condonació.

—Ese tonto no se ha dado cuenta de la previa amnistía! —esclatà, entre rialles de satisfacció, En López Manduley.

La guardiola

Com tots els partits d'aliuvió, la Ceda barcelonina està integrada per gent de moltes menes i maneres. En constituir-se, la primera preocupació fou que els cabals poguessin estar sempre a buen recaudo i, per això, tingueren un punt a triar el tresorer. Després de rumiar la mostra dos dies seguits, En Cirera es destapà: —Ya lo acerté! Don Francisco de Sales Jaumar!

—Le adornan dotes políticos? —preguntà la senyora Mónica Ibarrola. —Bastan los económicos! —contestà, ufanós, el «pare de la criatura».

DIBUIX DECORATIU

A la pàg. 6:
Maragall, crític literari, per Josep Maria Capdevila.

«Pro domo sua»

Les notes de societat han registrat el pròxim enllaç matrimonial de Miquel Primo de Rivera amb la senyoreta Margot de Marsales i a Peña Blanca han cuitat a obrir una altra subscripció per a l'obsequi d'esposalles corresponent.

—No vamos a ganar para regalos! Yo propongo que se aumenten las cuotas en un cincuenta por ciento para fines matrimoniales—indicà la Pilar Sarriera.

—Qué precavida es usted!—féu, sorneguerament, En Pepín.

Repugnància

A la tercera comèdia de Pemán, Cisneros, hi ha imatges tan bones com aquesta de la declaració del Caballero de Yprés a Lucila:

Yo quiero ser calderero de los cobres de tu carne.

—Qué bajos quehaceres!—constatà la senyora Cros de Pérez.

Els tècnics i l'esquí

Els habituals de les pistes de Núria puguereu veure, un d'aquests diumenges, com els dos coneguts tècnics de la Lliga, Vidal i Guardiola i Bausili, practicaven l'esport de l'esquí.

Es pogué notar tot seguit que llurs dots esportives no estan, per ara, a una alçada corresponent a llur fama financera, car la posició que amb més assiduitat prenien era aquella que amb frase tan popular com poc elegant se'n diu «de quatre grapes».

—Qué fan En Vidal i Guardiola i En Bausili?—preguntà un en veure'ls tots dos per terra.

—Sí, mira, deuen veure si troben l'Estatut, que va redactar-se a pocs metres d'ací!

Les predestinades

El Consuetà és el nom d'un periòdic que es publica a Barcelona i l'existència del qual ignoràvem fins ara, que un seu exemplar ens ha estat tramès. L'edició, per mitjà de velògraf, uns entusiastes del teatre català.

El Consuetà, com tota publicació teatral que s'estima, inserix una secció d'ecos, sota el títol D'escenari endins es diu... Entre els ecos, tots igualment intencionats, n'hem trobat un, que no sabem resistir la temptació de servir-lo als nostres lectors. Diu:

«...que ha estat nomenada embassada oficial del teatre Poliorama la senyora Laura Bové. Li han atorgat aquesta distinció per despenyar aquest especial estat en les obres L'Huacà, La senyoreta Oest i Fruita verda. Segons referències, continuarà en igual situació en les properes estrenes La Rambla de les Floristes i Fanny. Hi ha naturaleses prolífiques!!»

Quid pro quo

Fa algun temps, els presos de Madrid van rebre, entre altres, la visita d'un capellà. Com que estan tots junts darrera de les reixes, quan se'n van adonar van cridar de seguida:

—Gassol! Gassol!

Gassol hi va acudir, i el reverend va preguntar, amable:

—Es usted el señor Comorera?

Ignorància provincialiana

Conversa de taula de cafè. Un manifest de la seva estranyesa sobre el fet que el succés ocorregut fa dos dissabtes al carrer d'Urgell hagi estat assabentat a l'opinió pública directament des de Madrid.

—Però no va passar el fet a Barcelona?—pregunta, perplex.

—Si no sabeu de política — li contesta un contentut —, cal que us en documenteu. Sembla talment que vós ignoreu que Barcelona és una província i que el ministeri de Governació no cau pas a l'ex-plaça de Sant Jaume...

Opisso i Azaña

Quan Azaña fou alliberat i s'atipava de rebre adhesions al seu estatge badalonenc, Ricard Opisso volgué també testificar en cos i ànima la seva adhesió. Al portal de la casa de la Xirgu hi havia cua; i el gran home d'Alcalá estava fatigat de tant somriure i parlar, de tant encaixar i agrair. Havia arribat dones l'hora d'establir la consigna de no deixar entrar ningú més aquell dia. Opisso anava a ésser acomiadat com la resta dels visitants tardans, quan se li acudí de fer valer la seva personalitat i de mostrar el dibuix que portava per al senyor Azaña: una caricatura vindicativa d'aquest polític que en ésser publicada a Barcelona féu sensació, caricatura que l'artista ofería al polític. No cal dir si aviat li fou franquejat el pas a Opisso i els seus acompanyants, el Palangana i el Ratat.

Amb penes i treballs els tres nous visitants atenyeren la sala de rebre on acompanyaven el senyor Azaña algunes de les grans figures que tant intimidien el nostre dibuixant popularista: l'Hurtado! En Casares Quiroga!! En Rivas Cherif!!! L'Opisso va devenint patètic, casi aterroritzat, abaixant i enfonsant la veu a mida que va pronuncià el nom d'un personatge. Per fi Opisso arriba a encaixar amb Azaña. Gran emoció. Tot just troba esma per a dir:

—Yo soy un gran admirador de la política que usted ha practicado en el poder... —Ah, pues yo no!—replica Azaña—, ya veu, ustedes a donde me ha conducido!

Opisso, el Ratat i el Palangana, que han perdut la paraula, lliuren el dibuix, el qual és molt agrair i celebrat, i s'entornen fets una mar de confusions.

GUTENBERG, S.A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO (*)

Els pacífics "pioneers" mennonites

(Continuació)

INTERMEDI FRANCÈS

Un xic després em presenten l'oficial que m'acompanyarà: el segon tinent Roberto Perrier, fill de francesos establerts al Paraguai, jove i simpàtic, simple caporal al començament de la guerra.

—Quina feinada, tinent, passejar un periòdista!

Però corregí polidament:

—Es una feina agradable, us ho asseguro. Al meu germà també li va tocar acompanyar un escriptor explorador, una mica abans d'aquesta guerra, i en va estar molt content.

A la cantina d'Isla Poi, d'un compatriota que ha tingut aventures, el tinent i jo fem una coneixença més ampla davant una botella de canya. Per ordre del general en cap, la venda de canya és prohibida en la zona de les operacions, però entre compatriotes sempre és fàcil d'entendre's. El tinent acaba per expansionar-se una mica...

—Ja us ho puc dir—em confessa—, quin tipus més difícil era aquell explorador! Sempre volia ous i llet. Ous i llet en ple Gran Chaco! Per què no demanava xampany gelat? Per a la vostra alimentació, sabeu, faré tot el que podré perquè estigieu satisfets, però no us puc pas prometre cuina francesa!...

L'altre tenia una por horrosa de les serps. Duia tota una caixa plena de sèrums antiverinosos que li devia costar un ull de la cara. Fa poc que el meu germà, per casualitat (ni tan sols l'hi va enviar), va llegir el llibre que va escriure sobre el seu viatge. Quina imaginació i quin valor!... I vós, on heu comprat el vostre assortit de sèrums? Institut Butantán, Sao Paulo, Buenos Aires?

—No en porto, però porto això — i assenyalo l'automàtic —, i pel menjar no us amoineu; em fa horror la cuina francesa a l'estranger!

DALT D'UN CAMIÓ

En poques hores s'organitzà l'expedició. El parc automòbil, que és dirigit per un suec, ens dona el millor camió lleuger que té, nou de trunca. A més a més del xofer —un tal Eusebio Aguirre, motejat el Dormilega pels seus companys del parc pel seu gust per les migdiades prolongades (però guia molt bé)—, dos ordenances triats entre els més espavilats, ens ajuen tres homes més, bons tiradors i grans caçadors.

A bord del camió apiltem queviures per a quatre setmanes: sacs de galeta, de morenc i d'arròs, carn fumada i en conserva, yerba mate, sucre, farina de manioc. Perrier fa carregar igualment utensilis de cuina, material de campament, bidons d'essència. Així no dependrem de ningú, ni pel menjar ni per l'allotjament.

També carreguem matxets i pales; els primers ens seran indispensables en les selves, car estem decidits a passar pertot mal que no hi hagi carreters. Si plou i el camió s'encalla, les pales ens treuran del mal pas.

La sortida queda fixada per a demà matí.

GUITARRES I CANçons

Aquella nit Perrier i jo estem invitats pel cap de plaça d'Isla Poi, el comandant Felipe del Río. El comandant, com molts dels oficials de reraguada, ha fet venir la seva família al Chaco. Ens rep acompanyat de la seva dona i les seves tres filles: una de tres anys, una altra de vuit i una de disset, Dolorita, de la qual estan enamorats tots els oficials d'Isla Poi. És una veritable filla dels tròpics, de magnífics ulls negres, tan bonica i tan gràciosa que li diuen «la reina de Villa Militar».

Al Paraguai, una vetllada va sempre acompanyada de música.

—Canta alguna cosa—diu el comandant a Perrier.

Li porten una guitarra i ens regala amb les més belles guaranias del seu repertori: India, Panambi Vera, Mita jha'eva, Chake co cuna... La nit és dolça, perfumada, Perrier canta amb ànima i aquesta Dolorita és veritablement deliciosa. En aquest mig desert, poblat de soldats, l'hora és encisadora.

No som els únics que vetllem. Dels casinos veïns, dels bivacs de soldats, ens ve l'eco de les guitarres i de les cançons. La guerra és alegre a reraguada. Em costa d'imaginar-me que dos-cents quilòmetres més lluny hi ha homes que moren.

CANVI DE PAISATGE

Havíem deixat el quarter general a les primeres clarors del dia i rodàvem cap al nord; sorrenques i profundament solcades, les pistes ens imposaven la marxa més aviat restringida de vint quilòmetres per hora. Sobre la plataforma del camió lleuger posat a la meua disposició pel general en cap José Félix Estigarribia, érem set, entre oficials i soldats, amuntgats en barreja amb sacs de queviures, caixes de bidons d'essència, armes i material de campament: el tinent Roberto Perrier, dos ordenances, tres soldats i el vostre servidor, teniente periòdista.

Els homes reien i cantaven o bé es divertien afusellant les innombrables gallines de bosc que peonaven per les vores de la pista. Per a ells, aquesta Volta al Gran Chaco 1934 s'anunciava com una veritable excursió de plaer. No passa pas cada dia d'anar-se'n, lliure com l'aire, a la descoberta d'una guerra tropical i de terres noves.

Tres hores després de la nostra sortida de Villa Militar, passada una interminable barrera blanca que s'estenia a dreta i esquerra de la pista, el paisatge d'aquesta regió del Chaco es modificà ràpidament. Els boscos espessos de quebratxos, els aiguamolls i les pampes desèrtiques es canviaren

en plantacions de cotó, de blat de moro, de canya de sucre, de bananers. Aparegueren pasterals verdejants on pasturaven vaques d'aspecte força bell tals com se'n veuen rarament en les millors estancies de l'Argentina; cavalls vigorosos galopaven en els corral. Escampats per ci per lla, uns molins d'aigua servien per a emplenar abeuradors.

Després de la jungla tropical, el camp acivilitzab. Ens trobem sobre el territori dels colons mennonites.

Mennonites d'una colònia alemanya

UNA GENT FELIÇ

En una plantació de cotó arran de la pista, dos homes que, ajupits sobre les plantes, cullen els petits flocs blancs, s'incorporen en sentir el soroll del camió i ens saluden. Són alts i rossos, i llur espanyol és, indecís. De seguida es tornen a posar a la feina. A tall de barret tropical, porten

Soldats paraguaians al campament

vulgars canotiers de palla. Canotiers de palla Maurice Chevalier al Gran Chaco!

Però no han pas d'acabar aquí les meves sorpreses...

Un quilòmetre més lluny, sobre la pista convertida en carretera, avança una parella de bous. El que és extraordinari no és la parella de bous, sinó la carreta que tiren. Una carreta com aquella no l'he vista mai al Paraguai ni a les pampes sudamericanes, però n'he trobat de semblants en les planes russes i en certs camps de Polònia.

Una parella seu al davant de la carreta. Rossos tots dos, joves, els ulls molt clars. Ella, el cap recobert d'un gran mocador blanc, tímida i bonica; l'home lluint una brusa de pagès rus, botes flexibles als peus, tocat amb una estranya gorra d'orelletes. Els seus coneixements de l'eslau són d'allò més limitats, però l'home entén i parla una mica d'alemany.

—Sí, senyor oficial, les colònies es troben a la vostra esquerra, a tres quilòmetres d'ací. Primer la colònia canadenca, després l'alemanya i la russa.

Els veuen de la colònia russa número 9 i van al quarter general a vendre-hi ous, llet, llegums, algunes lliures de farina de blat, ramells de bananes.

—Criatures? —Tres, dos nois i una noia; un noi nascut a Sibèria, els altres dos a la colònia, i tots ben robustos. A la granja, l'àvia Natàlia els vigila mentre nosaltres som fora...

Quan s'acomiaaden: —Adéu, senyor oficial—em diuen—, i benvingut en el nostre territori!

Algunes voltes de roda i es posen a cantar tots dos; l'home ha abraçat la seva companya per la cintura.

Em quedo estupefacte: una gent feliç al Gran Chaco, i russos per acabar-ho d'adobar. Com diable pot haver anat això?...

L'EXODE D'UNS OBJECTORS DE CONSCIÈNCIA

Els mennonites pertanyen a una secta religiosa que renunta als primers temps del protestantisme. El seu fundador era un holandès, Mennon, deixeble dissident de Luter. Des del punt de vista estrictament religiós, la doctrina mennonita difereix ben poca cosa del protestantisme alemany.

Moralment, la seva singularitat essencial s'escua en el refus pels homes d'ésser soldats, i encara menys de combatre. Mennon

ho decidí així a guisa de protesta contra les guerres de religió. En certa manera, són uns «objectors de consciència», per dir-ho amb una fórmula moderna, i no cal cercar en res més sinó en aquesta aversió per a l'ofici de les armes el motiu de l'odissea mennonita a través d'Europa i de les dues Amèriques.

Mennon formà els seus primers deixebles en els camps de l'actual frontera d'Alemanya i d'Holanda. La secta prosperà alguns anys, però sobrevingué una guerra i començaren les persecucions. L'emperadriu Caterina II de Rússia va saber preveure en aquella època quins serveis podrien fer els mennonites, agricultors remarcables, escarriats de feina i de costums irreprotxables. Els va cridar a Rússia, els concedí vastos territoris a Crimea a les vores del mar Negre, i els atorgà el privilegi d'estar exempts del servei de les armes. En 1874, quan fou instaurat a Rússia el servei militar obligatori, una delegació mennonita es traslladà a Sant Petersburg i el tsar ratificà el compromís de Caterina la Gran.

Vingué la Revolució. Els béns mennonites, els més rics de Crimea, foren enterament confiscats pels soviets de la província.

Un grup important aconseguí escapar-se i emigrà al Canadà; es fixà en la Colòmbia Britànica; no lluny dels homesteads dukhòbors, una altra secta religiosa, però d'origen rus. Els altres foren empresonats, deportats en massa als camps de concentració, a Sibèria.

Però en 1926 a Ginebra s'elevaren algunes veus generoses per a pendre la defensa d'aquells malaurats exiliats. Després d'una intervenció a Moscou, s'obriren els camps de concentració. Però on anar? Quin Estat acceptarà de respectar el principi de no servitud cívica i militar? S'entaulen negociacions arreu del món. Del Paraguai arribà una resposta favorable.

Amb els fons reunits al Canadà i als Estats Units, és adquirit al Gran Chaco, per 75.000 pesos or, un territori de 1.200 quilòmetres quadrats si fa no fa.

Trist realme mennonita! La jungla, aiguamolls, un clima hostil. Però aquests desbrossadors de boscos verges són gent de fe. Sota un sol implacable, aclareixen la jungla a cops de matxet, eixuguen els xaragalls. No tenen firs per a llaurar i carregar les enormes soques de quebratxo; no hi fa res; s'enganxen ells mateixos, s'aju-

den els uns als altres. Res no els detura, ni les febres, ni les epidèmies de tifus i de febre groga; ni adhuc aquestes amenaces de guerra... Arribat el vespre, s'apleguen; llurs pastors són amb ells; preguen, canten cànctics.

En 1927, eren cent vint-i-cinc; d'aquells n'han mort uns quants, però van fressar el camí. Ara són dotze mil. Han vingut els emigrants canadencs, expulsats de la Colòmbia Britànica pel puritanisme i la intransigència dels dirigents federals. Llurs germans d'infortuni, els dukhòbors, s'han obligat a restar en aquella província enriquita per ells... Jo hi era, he assistit a escenes revoltants, indignes d'un país civilitzat. Tots els homes deportats en una illa deserta de la costa; llur líder, Peter Verigin, amenaçat d'ésser lliurat als soviets; les mares separades de llurs fills; aquests darrers confiats a institucions dites de caritat...

LA IRONIA DEL DESTÍ

Lluitar durant segles per la salvaguarda de la doctrina professada, travessar mig món per assegurar-se a l'últim un refugi contra la guerra, tal fou la cruel ironia del destí que s'acarnissà sobre els mennonites del Chaco. En els primers mesos de les hostilitats, el territori de les colònies mennonites es trobava entre les línies paraguaianes i bolivianes. Per sort, la lluita no era mai molt forta en aquesta zona del Chaco. Les principals topades tingueren lloc al sud: Boquerón, Manawa, Saavedra. Les persones i els béns mennonites no sofriren gairebé cap dany. Actualment, els bolivians han estat rebutjats a més de dos-cents quilòmetres a l'oest, i tot perill, de moment, sembla apartat.

Una altra ironia del destí. És a aquesta cosa per ells la més odiada del món, la guerra, que els mennonites deuen la seva prosperitat actual, car troben a les intencions militars una sortida a llurs productes. Sortida que no posseeixen i que perdran en gran part el dia que la pau sigui signada i vingui el llicenciament dels setanta-cinc mil homes de l'exèrcit paraguaià.

JEAN ALLOUCHERIE

(Segueix a la pàgina 8)

(*) Vegi's MIRADOR, números 316, 317 i 318.

LAPERITIV

Alexander Moissi. — M'he assabentat de la mort d'Alexander Moissi esdevinguda a Viena. Expulsat com tants semites excepcionals de l'àrea del Reich hitlerià, Moissi, glòria absoluta del teatre germànic, intentava ara especular en llengua italiana, que al cap i a la fi era la seva llengua materna; perquè Moissi era un jueu de Trieste, i aquest origen sentit i meridional de l'actor contrastava d'una manera picant en els escenaris berlinesos amb la dicció metèlica i oberta i més aviat greu dels actors agègantats, de galta plena i cap pelat, de pura ascendència germànica. Moissi, al costat dels grans actors com Friedrich Kayssler, Albert Bassermann, Paul Wegener, era una mena de figura demòniaca, d'una personalitat acusadíssima, d'una manera de fer original i inimitable; discutit i atacat com ningú, i enlairat fins als núvols com cap actor, Moissi, impura i gràciosa barreja de climes i de cultures, arribà a ésser el comediant que despertava més passió i més entusiasme, i quan Reinhardt l'incorporà a la seva troupe, Alexander Moissi era considerat per tots els devots del teatre com la primera figura de l'escena germànica.

El prestigi de Moissi començà amb el nostre segle jovesíssim, després d'haver provat la veu al Conservatori de Viena amb la intenció d'ésser un gran cantant, va debutar a Praga amb un èxit formidable; l'obra del debut fou Über unsere Kraft (Per damunt de la nostra força) de Björnson, obra coneguda en català, i publicada en l'època de Joventut, quan aquí tothom sentia el transcendentalisme escandinau, i quan els estudiants de medicina més o menys intel·lectuals anaven a diagnosticar la malaltia d'Ermete Zaccani en Els Espectres.

El paper que el va fer famós, fou la interpretació del Moritz Stiefel de Frühlings Erwachen de Wedekind, obra estrenada cap al 907 ó 8, que naturalment, va produir un gran escàndol i fou prohibida. Moissi hi feia el protagonista, un xicot de setze anys carregat de tendresa i de malícia, que s'adaptava perfectament a la cara de murrí i de somiador de Moissi i a la seva veu una mica de nas, aguda, esquerdada, personalíssima i d'un efecte teatral màgic. Després Moissi, aprofitant la frescor de la joventut, va fer un Romeo que encara se'n parla. Després, totes les grans figures del teatre antic i modern, des de l'Orestes d'Esquil a les invencions patològiques i preocupades de Strindberg, han trobat en els nervis i en la veu de Moissi un element fi, agut i patètic per revèure intensament dins la llum artificial del teatre.

Un cop acabada la guerra, quan Reinhardt tenia tres escenaris de gran categoria en els quals treballaven indistintment les primeres figures de l'escena germànica, Moissi tocà el punt àlgid de la seva glòria i de la seva fama. Aleshores vaig tenir l'ocasió de conèixer personalment Moissi i poder-lo apreciar en les seves creacions més importants. L'obra que ell feia més a gust era Einsame Menschen de Hauptmann, però no hi ha cap mena de dubte que la seva creació més fina, més profunda i més desconcertant era el Fedia del Cadàver vivent de Tolstói.

Moissi era un meridional, un actor nervós i vehement; per això s'explica el seu èxit en Romeo, en Marc Antoni i en canvi fa que el seu Hamlet i adhuc el seu Faust siguin més discutits. Moissi, per un germànic atacat de germanisme, resultava sempre un foraster; la figura, la veu, el color de la pell i dels cabells el traïen, i això era precisament la seva gràcia i l'atracció que produïa damunt del seu públic. Aleshores Moissi tenia quaranta anys, però feia la impressió d'un xicot, i podia encara representar el Moritz Stiefel de Wedekind. En canvi, en el Fedia de Tolstói, aquell xicot endimoniat es transfigurava; el semita nascut a l'Adriàtic s'injectava d'allò que en diem «ànima russa»; arribava a demacorar-se, a macerar-se moralment, i a donar aquella sensació desguitarrada d'home ensorrat completament per la més irreduïble abilitat, del qual no s'han acabat però de pendre uns ales angèliques plenes de tendresa, de comprensió i de simpatia. Aquesta grandesa de tragèdia humana irredimible que té l'obra de Tolstói, tan saturada de pietat, tan desesperadament sensible, aquest Fedia únic ding de les grans creacions del teatre, es feien vius en el cos i en l'ànima d'Alexander Moissi d'una manera que difícilment serà superada per cap altre actor.

Quan jo recordo el Fedia de Moissi, i penso en el món teatral, dins del qual no em queda altre remei que bellugar-me, em vénen ganes de plorar.

M'interessa remarcar aquella genial interpretació tolstoiana, perquè per mi marca un punt de superació important damunt de les altres interpretacions de Moissi. Jo l'he vist en el Don Carlos de Schiller, en l'Orestida, en el boig del Rei Lear, en Einsame Menschen; en el Torquato Tasso, una de les seves més famoses creacions; en Hamlet, i l'he vist en el Torquato Tasso, quan l'actor fa el màxim esforç per superar-se a si mateix; es tractava de Weisses Heiland de Hauptmann, una obra simbòlica en la qual Moissi feia el paper de l'emperador mexicà Moctezuma. En totes aquestes creacions, reconeixent sempre en ell un actor formidable—al qual dins el meu record només puc associar-hi alguns moments del vell Guítruy o del Zaccani de vint-i-cinc anys enrera—, no he sentit aquella inesperada emoció, que em seria molt difícil d'anulitzar, produïda pel Fedia de Tolstói, les cinc o sis vegades que vaig tenir la sort de veure'l. Una frase tan simple, tan vulgar com la que diu Fedia a Mascha en la taverna dels gitanois i que traduïda al català diu: «Què has fet del meu cor?», pronunciada per Moissi posava la pell de gallina i tenia la grandesa d'un daltabaix còsmic.

Moissi ha mort desterrat, decebut; lluny d'aquesta taula on escric aquestes ratlles; fa quinze anys que no he sentit la seva veu, però el seu record em taladra imperiosament la memòria, i seria una negra ingratitude no fer constar que a Moissi dec potser les hores més intenses de teatre de la meua vida d'espectador.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NO HO DUBTEU: Els millors llibres de cuina catalana són els d'IGNACI DOMENECH APATS, rústica 8 ptes., tola 10 ptes. LA TECA, rústica 3 ptes., tola 5 ptes. Demaneu-los als millors llibrers o bé a l'autor, Badaló, 122, pral. 2.- Barcelona

MONARQUISME CAMUFLAT

El senyor d'Alcañizes

PER A SITUAR EL LECTOR

Espanya és un país que es nodreix de pintores i d'anècdotes — dos elements, ben mirat, circumstancials en la vida dels pobles —, arrebossats amb uns polsos de sal i pebre més o menys històrics. La realitat viva i immediata esdevé en aquest cas un mer accident propici al comentari platke-riós.

Arran d'aquesta manera d'ésser corre una dita una mica arbitrària, però no pas absurda: Que el madrilenyisme castí que ha irradiat per tot el país és fill natural de la sarsuela. És a dir, que primer fou creada aquesta i el poble ho fou després. Si no és veritat, ho sembla, perquè la perifèria és una desviació del dit madrilenyisme.

Un gruix formidable, doncs, d'anècdotes i pintures, susceptible d'ésser sistematitzat en un xisto en una taula de café.

País facciós i, per tant, decantat a tota mena d'enlluernaments primaris, sobretot als esplendores històrics i a les parades espectaculars del dia que ens els recorden. Era damunt d'aquests elements que recolzava el monarquisme castí. Quan va enfereir-se la maquinària que feia funcionar l'antic règim, aquest s'esfondrà.

Però hi ha qui avui encara no sap avenir-se'n; més encara, hi ha qui ho enyorava. A través d'alguns diaris és possible d'adonar-se'n. Impossibilitats de fer altrament, es lluren als plaers malencònics de la remembrança i de la lamentació més o menys dissimulades. Darrerament, un diari gràfic ha publicat un reportatge molt llarg retolat La pequeña Historia; Cómo se hizo la restauración, amb aquest subtítol: Alcañizes o la Lealtad. Escrit per un senyor que no volem anomenar, però del qual cal dir que se li nota molt que porta l'espina republicana clavada al mig del cor, no se li ha acudit altra cosa, per tal de poder desfogar-se, que desenterrar un personatge de segon pla i fer-lo servir de pretext per a explicar la restauració borbònica.

El senyor Alcañizes, en aquest reportatge, fa el paper de paravent. La intenció del que l'ha escrit no és altra que fer passar la pel·lícula de la monarquia, amb totes les seves esplendores escenogràfiques, davant dels nostres ulls, per tal que ens pugem adonar de la gran diferència que hi ha — segons ells, naturalment — entre d'una cosa i l'altra. Més que un reportatge, sembla un re- tolet: «Ho veieu si era bo? No heu fet una bestiesa bandejant-lo?» Aquesta i no altra és la intenció d'aquest reportatge que ens és presentat amb una aparença retrospectiva innocua, darrera de la qual, però, hi ha el gat amagat del monarquisme.

A nosaltres ens n'ha suggerit un altre. El que segueix.

L'ILLUSTRE SENYOR D'ALCAÑIZES

Es tracta, naturalment, d'un senyoràs; d'un noble en tota l'extensió de la paraula, possessor d'uns pergamins i d'uns blasons acreditatius de la seva noblesa. Té la sang tan blava com vulgüe. Posseeix una enfilada inacabable de títols retumbants. És gran d'Espanya, duc, marquès, comte, etc., i tot això repetit tantes vegades que no les recorda totes.

Té les mans foradades. Els costums, la representació i la categoria social s'ho porten; aquestes coses cal respectar-les, i adhoc seguir-les.

Es, un senyor molt castís. L'autor de la pequeña historia monarquica explica, enter- nint, que el va conèixer a les darreries de la seva vida, «quan ja no li quedava, de la seva antiga esplendor, altra cosa que un petit caliu, el qual gastava generosament a man- tenir l'esclat de les seves quadres de cavalls i de les seves eugues d'Algetes».

Ai las! El pròcer madrileny i isabell es passeja, fatxender encara, pels carrers de Madrid amb el copalita decantat damunt l'o- rrella, enfundat dins d'una levita cenyida, fent giravoltar el bastó de bola amb els dits, i lluint unes patilles, curiosament tenyides, del més pur alfonsisme. Té setanta anys. Camina menut, per tal de no descompondre el tipus; arpenja, displícant, la mà dreta en la bola del bastó, i amb l'altra s'agafa la cadena d'or del rellotge, grossa com una corda de pou, i la retora.

Passa una femella emmantellada i l'amida de cap a peus, amb una llambregada rà- pida d'home entès. El revol airós de la fal- dilla s'emporta, com una cua d'estel, la frase picaresca que, en passar, el pròcer ha adreçat a la femella revinguda.

«Es Alcañizes — diu un vianant al seu company? — Ah!

En sentir-ho, l'aristòcrata sent una escal- foreta agradable dins del pit i el treu en- fora.

El vianant, per la seva banda, es sent cor- près d'admiració. Passa, pel seu davant, un segle d'història monarquica farric de dalt- baixos, però també de fetes glorioses, per bé que barrejades amb aquells i tant estreta- ment, que resulta gairebé impossible d'es- catir on acaba la glòria i on comença el daltabaix.

Al vianant, però, li és igual. Se li desvet- la.

El senyor d'Alcañizes

llen tot de records llampants, visuals i audi- tius, i ja en té prou per a fer voleiar els coloms de la imaginació. És la història d'Es- panya, presidida per Isabel II, la reina cas- tiza y manirrota; reina con pocas letras y mucho corazón — ja veurem en què consis- teix aquesta darrera virtut —, que s'havia voltat d'un cor d'amics de tota mena, pre- dilectes i íntims: chafarotes, rufianes, goli- llas, pícaros y jarotats. Todo un retablo pi- caresco, que anidava en los palacios reales de España desde el reinado de Fernando VII, com diu ingenuament l'autor del reportatge. La grandària del cor reial, segons sem- bla, s'amidava pel fet de voltar-se d'aquesta mena de gent, certament seleccionada.

Aquesta senyora es veié obligada a mar- xar del país i ben a desgrat d'ella. Els seus amics triats desaparegueren darrera seu. L'illustre senyor d'Alcañizes se n'anà a Pa- rís. L'endemà mateix d'ésser-hi, va comen- çar a posar fil a l'agulla de la restauració. Extrema el seu zel en la captació de simpatizants. El palau del carrer de Rivoli en el qual s'ha instal·lat, és el punt de reunió dels partidaris elements més destacats d'un règim que vol recolar-se damunt de chafarot- as, rufianes, etc., i de ningú més.

Paga bona part de les despeses de la «se- nyora», la qual encara té les mans més to- radades que no pas ell. Això fa que les seves rendes disminueixin d'una manera alarmant. Tot i això, manté, entossudit, la seva dèria restauradora. I, com a propina, encara té humor per a exercir de professor del fill, la qual cosa vol dir que quan hom es sent monarquic, ho és a prova de bomba.

Qui sap, però, si és degut al contacte, el fet és que Alcañizes comença a desconfiar de la «senyora» i fa caps i mànigues per tal d'aconseguir que aquesta abdiqui els seus drets a favor del seu successor immediat. La qual cosa aconsegueix després de sostenir una lluita aferrada amb els Martoris, San- tafés i altres subjectes els quals s'han acridat com a mestres expertíssims en l'art d'empremar la monarquia com si es tractés d'una limona. En bé del país, naturalment.

EL SENYOR D'ALCAÑIZES TREBALLA...

i com dos negres, a favor de la restauració. Rep a París, i a tota hora, el primer chafa- rote o rufián que se li presenta. Per dintre, rumia penjaments i experimenta una insu- bornable sensació de fàstic. Per fora, però, exterioritza el seu somriure més falaguer i deixa anar la frase més amable. Si no amb dinades, és clar, acaba de convèncer-los amb diners.

En aquest precís moment es proclama la República. «Quin desastre!», exclama Alca- ñizes, en saber-ho aleshores, amb l'adhesió entusiasta de l'autor del reportatge alfon- s, en explicar-ho ara.

Alcañizes deixa passar el temps i capeja el temporal republicà. Mentrestant, es posa d'acord amb Cánovas, amb mires al demà. A la tasca que el efectua per un costat, col·laboren amb entusiasme les senyores de l'aristocràcia. Llur influència fou tan deci- siva, si no més, que la d'Alcañizes. Recor- deu una dita popular catalana.

Español de temple, en tornar a Madrid es barreja amb la gent de raval. Crea una milícia composta de toreros, chalanes, gi- tanos i altres elements escollits. L'autor del reportatge l'anomena la flor y nata de la calle de Toledo. El poble batejà l'esquadró amb l'apel·latiu de «la colla de l'aiguadent».

Ell, per la seva banda, es vesteix de to- rero de litografia. Va per les tavernes i pels barris baixos i es fa amic de tota mena de trinxeraires i paga rondes abundants de ca- zalla. Si troba una maja, la convidà. Els principis són els principis.

Bé. Sia degut a Alcañizes, a les senyores, als chafarotes y rufianes, a la colla de l'ai- guadent, sia degut al tarannà del país, la restauració monarquica és un fet. Alcañizes cau en l'oblit.

«Trist i nostàlgic, passa els darrers anys de la seva vida entre gent que no coneix el seu passat gloriós i que no sap que és un tros viu de la història espanyola del se- gle XIX.»

Aquí s'acaba la transcripció de les trifug- ues restauradores del senyor d'Alcañizes, el «lleial», reportades pel no menys «lleial» au- tor del reportatge.

En el que seguirà, veurem si, realment, hi havia o no motius per a enyorar aquells temps «gloriosos», per la implantació dels quals va lluitar Alcañizes, i pels quals es daleix, malencònicament, l'autor del repor- tatge monarquic que ha donat motiu per a escriure aquestes ratlles.

JAUME PASSARELL

Mirant a fora

Una carta de Napoleó

Ara que es fa tant rebombori al voltant de les cartes de Napoleó a Maria Llúcia, en ocasió d'haver estat comprades per l'Estat francès, que n'ha pagat un milió i mig de francs, i tot de diaris les publiquen, nosaltres publicarem una carta de Napoleó, per- tanyent a la col·lecció del gran bibliòfil Louis Barthou, la biblioteca del qual ha estat sub- hastada a París els primers dies d'aquesta setmana. La carta diu així:

«Senyor duc de Feltrè, reitereu l'ordre al duc de Castiglione de dirigir-se sobre Barce- lona. Doncu el comandament d'aquesta ciutat al general Lacombe-Saint-Michel. Orde- neu al mariscal que es reuneixi amb el general Suchet... Feu-li saber els èxits del rei, i digueu-li confidencialment que no ha de permetre cap comunicació de Catalunya amb Madrid, i que ha d'actuar amb la idea que jo vull reunir aquesta província a Fran- ça. — París, 19 de febrer de 1810.»

Pu-Yi i el gran duc Ciril

Un diari rus de Xanghai, la Xanghais- kaia Zaria, anuncia que el gran duc Ciril Vladimirovitx, pretendent al tron de Rús- sia, ha reconegut oficialment l'imperi del Manxukuo. L'hereu dels Romanoff ha de- cidit enviar immediatament a Hsin-King un dels seus representants amb el títol d'am- baixador de Rússia.

Així doncs, als que han reconegut el nou Estat manxurià de Pu-Yi — el Japó i la República del Salvador — cal afegir el gran duc Ciril. Però, pel que fa a aquest darrer, abans de reconèixer els altres, no hauria d'haver començat per fer-se reconèixer ell mateix?

Una historieta jueva de Laval

Pierre Laval és aficionat a les historie- tes jueves. No fa gaire, en una sala del Palais-Bourbon, el diputat S. F. I. O. Sa- lomón Grumbach, que també hi és aficio- nat (per raons atàviques, com el seu nom indica), n'hi volia explicar. Però tot just en començava una, el ministre d'Affers estrangers indicava que ja la sabia.

— Escolta, Salomón, ara te n'explicaré una que no la saps — i Laval començà: «Passa en un president. Un president pre- guntà a un altre:

- Per què ets aquí?
— Vaig robar la casa de banca Kahn.
— Ah! ets tu?
— Sí, jo. I tu, per què ets aquí?
— Jo? Sóc Kahn.»
Salomón Grumbach hagué de convenir que la història era bona, però negà que po- gués ésser veritat.
— Per què? — preguntà Laval.
— Perquè els banquers no van mai a pre- sidi, sobretot si són jueus.

Tenis o escala?

Hem vist, a les actualitats cinematogrà- fiques, Flándin coixejant. Segons la versió oficial, el president del Consell francès es va donar un cop al genoll baixant l'escala de casa seva.

Aquesta és la veritat oficial, però la ve- ritat de debò és tota una altra. Flándin es va lesionar el genoll, no pas a l'escala de casa seva, sinó en un partit de tennis. En els medis ministerials es va creure que un president del Consell que es fa mal jugar: al tennis no semblaria prou seriós.

En canvi, a Anglaterra, això li hauria valgut una popularitat immensa.

Frase infantil

Flándin té una nena d'uns dotze mys. Una amiga de col·legi, sens dubte per haver sentit converses familiars, li deia: — El teu papà hauria d'ésser dictador. I la filla del president del Consell francès respongué: — La mamá ja ho voldria, però el papà no s'atreveix.

Conversa

Quatre homes seuen en una taula. El primer sospira. El segon gema. El tercer renga. El quart diu: — Acabeu d'un cop de parlar de la crisi!

Historieta americana

Repassant els seus comptes quinquenals, Roosevelt s'adonà que el barber que l'afaita cada matí havia augmentat els preus. — Per quina raó — li preguntà el presi- dent — heu pujat els preus, ara que tot baixa? — Es que les cares s'allarguen.

Les illes del Pacífic seran sempre pacífiques?

On amagar-se en cas de guerra?, ha pre- guntat als seus lectors el diari americà Port- land News.

La majoria han votat per les illes del Pa- cífic, tret de les Hawaii, on els americans han construït fortificacions contra un even- tual atac japonès.

En segon lloc ve el Canadà. 2.750 lectors han votat pel Pol Nord com l'únic punt on estar segur en cas d'una nova guerra.

Escrúpols acadèmics

En 1878, l'Acadèmia Francesa, en l'ar- ticle tombeau del seu diccionari, posava aquest exemple: «S'ha dit que el matrimoni és la tomba de l'amor». Els actuals acadèmics, en una de les darreres sessions, han acordat suprimir aquest exemple, però mantenint aquest altre: «L'anarquia és la tomba de la llibertat».

L'AMENAÇADORA SITUACIÓ EUROPEA

Pau o guerra?

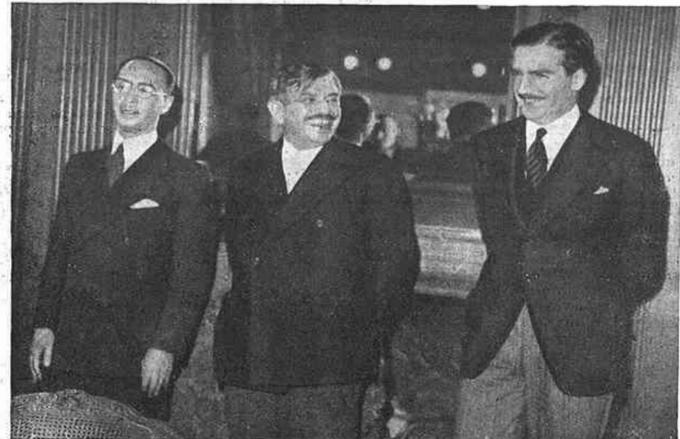
Només han passat quinze anys d'ençà que s'acabà la guerra més espantosa i feroç que recorda la humanitat, i els pobles ja tornen a trobar-se davant el tràgic perill d'ésser posats els uns contra els altres en una obra salvatge de destrucció i de mort. Però, és possible que el record d'aquells terribles quatre anys, del 1914 al 1918, s'hagi esvaït tan aviat?

Al cap de quinze anys d'acabada aquella guerra, dels homes que a Europa tenen con- fiada la sort dels pobles, uns són conscients

però que s'ha fet a temps marxar enrera, al- menys fins a un cert punt.

En efecte, per què aquesta visita a Ber- lín? Les demostracions nazis bastarien per a demostrar-ne la inoportunitat. Per a pro- cedir a «consultes informatives», n'hi ha prou amb els ambaixadors.

La unió franco-italiana és un dels punts bàsics de l'actual situació europea. Si es té en compte l'acostament que s'ha verificat

Les converses franco-anglo-italianes al Quai d'Orsay, Zurich, Laval i Eden.

de la gran responsabilitat que els incum- beix, però d'altres, per inconsciència o pel que sigui, desentonen una política que no pot sinó ésser causa de catàstrofes.

Doncs, quina és la situació europea des- prè del gest teatral d'Alemanya denunciant unilateralment les clàusules militars del tractat de Versalles?

La reunió que tingué lloc a París dis- sabte passat entre Laval, Eden i Suvich hauria d'haver-la aclarida, és a dir: totes les grans nacions signants amb Alemanya del tractat serien solidàries a voler que els acords de Londres del 3 de febrer siguin escrupolosament mantinguts. Aquests acords comprenen una regularització en matèria d'armaments que vindria a modificar—amb el consentiment de totes les parts interes- sades—les clàusules militars del tractat de Versalles, concedint a Alemanya una pa- ritat en la reducció general dels arma- ments; però neguen de manera absoluta al govern de Berlín el dret d'una resolució unilateral.

La reunió de París ha tingut lloc després d'un «fet consumat», però en vigílies de l'a- nada de John Simon a Berlín a entrevis- tar-se amb Hitler. Per tant, s'ha de pensar que França, Anglaterra i Itàlia no accepten el fet consumat del 16 de març i que, per consegüent, la visita del ministre britànic a Berlín—la qual s'ha volgut definir clara- ment com de caràcter purament informatiu —deu tenir per objecte persuadir Hitler a anular la mesura presa i adherir-se, als acords de Londres, que miren de donar a Alemanya, com als altres països, les garan- ties de seguretat. Donat l'orgull dictatorial de Hitler és fàcil de comprendre quin haurà estat l'autèntic resultat del viatge de Simon i Eden a Berlín. Creiem que els comunicats oficials, que deixen suposar l'èxit de la missió anglesa, han d'ésser acollits amb es- cepticisme.

Aquesta visita a Berlín dels dos caps del Foreign Office ha estat precedida per una acció diplomàtica molt interessant. Seria inútil negar que la persistència de Simon a voler anar a Berlín, després de l'anunci ofi- cial per part del Reich de la completa reor- ganització militar, ha desvetllat una penosa impressió a París i a Roma, on s'ha tingut la sensació que a Londres no es té una clara visió del moment que travessa Europa —gairebé com en 1914—, o que es vol afavó- rir Alemanya d'una manera oculta. Aquesta impressió s'accentua quan va saber-se que Simon havia dit als Comuns que en la re- unió internacional que es farà a Stresa, Anglaterra hauria volgut que Alemanya també hi participés. Un comunicat de la Reuter s'afanyà a desmentir aquesta noti- cia, i Eden, a París, ha confirmat la in- existència de tals declaracions de Simon. Laval ha demanat a Londres el text este- nogràfic del discurs de Simon que hauria de contenir les frases inoportunes, ja que és evident que a París es vol saber quines siguin les intencions del govern anglès, la política del qual més d'una vegada ha sus- citat dubtes i temences. S'assegura que Si- mon hauria tingut efectivament la intenció d'invitar Alemanya a la reunió de Stresa, però que els conservadors, i especialment Austen Chamberlain, haurien fet comprendre la inconveniència de semblant propòsit.

Evidentment, al Foreign Office es volia iniciar una política que, sota l'aparença d'una conciliació, hauria portat més de pressa i inevitablement a la guerra. Sembla

entre aquests dos països i la Petita Entesa i la Unió Balcànica, i la quasi certa col·la- boració activa de la U. R. S. S., es podria arribar a la conclusió que, adhoc sense An- glaterra, els països del continent podrien mantenir l'ordre europeu i imposar l'obser- vança dels tractats.

En alguns països neutrals, la propaganda alemanya, intensíssima en aquests moments, mira de fer creure que es cometa una in- justícia no concedint a Alemanya la possi- bilitat d'armar-se a fi de defensar-se d'e- ventuals agressions. Però cal considerar les coses des del punt de vista de les realitats i sense sentimentalismes inoportuns.

Wilson, el nom del qual és considerat avui a Alemanya com el d'un amic, fou el primer de defensar a Versalles la necessitat de mantenir desarmada Alemanya per un llarg període de temps, a fi d'evitar que aben aviat tornés a torbar la pau». Repetim la frase de Poincaré que reproduïem la set- mana passada, que si es donaven armes a Alemanya, aquesta no les tindria en vaga. Armar-se no significa per Alemanya—com els propagandistes del Reich volen fer creure—posar-se en condicions de defensar-se, sinó d'atacar. D'altra banda, qui amenaça Alemanya? Ningú. Recordem que el pacte de Locarno estatueix que Alemanya, si fos objecte d'una agressió, seria defensada mili- tarmenent, com ho seria un altre país que es trobés en el mateix cas. Cal també tenir en compte que els acords del 3 de febrer, conclosos entre França i Anglaterra, i que tenen un lligam amb els estipulats en gener a Roma entre Laval i Mussolini, miren de posar tots les nacions d'Europa en un mateix peu d'igualtat en matèria d'armaments, Alemanya inclusivament; que el Locarno aeri dóna a totes les nacions les mateixes garanties de seguretat; que l'anomenat pacte de l'Est garanteix el statu quo d'a- quells països envers els quals Alemanya té propòsits expansionistes.

Alemanya, ensems que entrar en nego- ciacions per a adherir-se als acords gene- rals encaminats a mantenir la pau, ha trencat els compromisos, ha violat obertament el tractat de Versalles, ha presentat al món el seu formidable exercit reorganitzat...

Més que el viatge de Simon a Berlín i el d'Eden a Moscou, Varsòvia i Praga, cal esperar, perquè la situació s'aclareixi, la reunió de Stresa de l'11 d'abril i la convocatòria del Consell de la S. de les N., a la qual França, aplicant el dret i seguint la fidel tradició ginebrina, ha fet arribar el seu recurs per la violació realitzada a Berlín.

Es de Stresa d'on hauran de sortir efec- tivament els acords que seran decisius per a la pau o per a la guerra, encara que des d'aquest moment ja es pot afirmar que el fet consumat alemany no serà reconegut i, per tant, restarà il·legalitzat.

Stresa, oasi de pau sobre les ribes de l'encisador Lac Major, davant aquelles Illes Borromees que per llur dolça beutat haurien d'influir beneficiosament en els ànims, és a pocs quilòmetres d'aquell Locarno d'on sembla sortir un dia la consolidació de la pau i una més estreta col·laboració entre els governs... que aviat havia de constituir una il·lusió més. Quin averany treure d'a- questa coincidència?

Les profecies no són del nostre ram. Però l'horitzó segueix ennuvolat.

TIGGIS

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics. BARCELONA. Carrer: Apartat 190. Telèg: "Carburas". CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu- bion (Corunya) ...

U.R.S.S. FESTES DE 1.ER DE MAIG LENINGRAD - KIEW MOSCOU. Del 23 d'abril al 12 de maig visitant PARÍS, BERLÍN, VARSOVIA i Creuer per la Mediterrània i mar Negra des de Pés. 1.325, tot comprès. Altres interressantíssims viatges per a visitar la U. R. S. S. durant 1935 VIATGES CATALONIA Rambla Estudis, 12. - Tel. 24774 BARCELONA. U.R.S.S. Important rebai- xes per ampliació SECCIO A MIDA JAUME I, 44 Telèfon 41655

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

"The Barretts of Wimpole Street"

Si l'èxit més gran d'una vida resulta d'infondre a l'existència quotidiana el sentit de l'entusiasme i de la bellesa, si l'aventura més prodigiosa que pot advenir a un poeta és de viure la seva pròpia poesia, bé podem dir que aquest desitjament de màxima ambició ha estat realitzat, per obra i gràcia de llur coratge moral, per Robert i Elisabeth Browning. Aquells espectadors distrets que hauran vist el film *The Barretts of Wimpole Street*, potser hauran apreciat l'alta qualitat poètica d'aquesta història romàntica, però gens no hauran sospirat que aquest romanç extraordinari fou viscut de bo de bo per Miss Elisabeth Barret i Robert Browning.

Víctima d'un greu accident d'equitació, Miss Elisabeth romangué, durant sis interminables anys de la seva més brillant joventut, invàlida dins la seva cambra. Reclosa allí dintre, visqué una intensa vida interior, de lectures i de creació poètica i la dissort sense esperança que s'aplanava damunt d'ella no pogué mai marcir la seva fe en la bellesa i en la vida. La seva fe trobava un eco impressionant en la poesia de Robert Browning. Ella mateixa poetessa, s'establí entre ambdós un intercanvi de lectures i de lletres que preluïà un dels amors més apassionats i constants que la història registra.

El 20 de maig de 1845, Robert Browning entrà per primera volta a la cambra de la malalta. Elisabeth retrobà sota els trets reals del poeta la imatge que deixaven entreveure les seves poesies abandonades, i Robert així mateix veié Elisabeth tal com l'havia endevinada a través de les lletres i dels seus assaigs poètics. Una vida d'isolament i dolor, viscuda en el fervor d'una fermíssima fe en la "certitud eterna". Dos dies després la demanava en matrimoni. La invalidesa d'Elisabeth no era pas el major obstacle a aquest somni que semblava irrealitzable. Hi havia el pare, un monstre d'intransigència que oprimia tota la família i intoxicava, fins a fer-lo irrispirable, l'aire de la casa amb el seu puritanisme fanàtic i morbós. De tot triomfaran els joves enamorats. Elisabeth s'alçà del llit, retrobà la salut i fugí amb el seu marit a Itàlia, per viure sota el cel meridional l'existència que els dos havien presentit sempre.

L'encontre de Miss Barret amb Robert Browning, amb l'evocació literària del medi familiar del carrer de Wimpole que habitava la família, fa l'objecte de la peça en cinc actes de Rudolf Besier, *Miss Ba*, que Sidney Franklin ha traduït al cinema en el film que avui podeu veure i admirar a l'Urquinaona.

Moltes vegades s'ha criticat la poca formalitat amb què s'han adaptat al cinema obres literàries i teatrals. Per aquesta vegada caldrà més aviat plànyer-se del contrari, puix que Sidney Franklin ha procedit amb una fidelitat estricta, tant que no ha fet sinó reproduir l'obra pas a pas. Podria algú formular aquest plany, però no serem nosaltres qui ens en farem solidaris. En el terreny abstracte de la discussió crítica, podrà tirar-se en cara a Sidney Franklin de no haver pensat per compte propi l'acció; però en el terreny concret de la visió del film, el plaer és massa intens i fora de tota discussió perquè hom vingui amb remarques que en aquest cas serien puntilloses.

El film, en tot cas, equival a una representació modelica, insuperable en la inter-

pretació, emocionant de debò en la condició de les escenes totes, impecable en la posta en escena, representació modelica fixada per sempre a través del cinema. Norma Shearer ha fet una Miss Ba que està per damunt de tota ponderació. És incompreensible i fa estrany fins a l'astorament com una actriu pot arribar a fer viure amb tanta veritat un personatge tan suggestiu. Serena, dolça, dominant i centrant tota l'acció amb la seva bellesa distingida i intel·ligent, patètica fins a l'angoixa, amb el seu somriure impaga-

Miss Barret (Norma Shearer) i el seu «spaniel» Flush

ble, Norma Shearer ha trobat ací un dels rols més emocionants i simpàtics de tota la seva brillant carrera. Fredric March fa un Browning ple de xarxosa impetuositat, en perpetu abrandament sentimental que contagia tothom del seu caràcter decidit i lluitador. Charles Laughton, el gran actor, troba en el rol odiós del pare Barret el paper complex d'un tipus ple de confusions sentimentals, de sensualitat mal reprimida, d'instinct latent, que posa a prova les seves remarcables condicions dramàtiques.

Hem dit que Sidney Franklin no ha fet sinó reproduir, i tanmateix quina exageració no hi ha en això! Aquest estil noble i distingit que no accentua res, però que ho matissa tot, aquest ritme contingut i elegant, aquesta atmosfera que, com els registres d'un gran orgue, adés dona els baixos carregats d'ombrívols presentiments, adés els aguts amb els acords extàtics d'una joia impalpable, què és tot això sinó cinema i bon cinema? Homogeneïtat d'estil, sentit just de les proporcions, art dels primers plans administrats a doxo però amb solta, què és tot això, repetim, sinó cinema?

Els moments esplèndids del film són nombrosos. Després de l'estúpida escena a l'entorn del vas de cervesa, provocada pel pare, en restar sola Norma Shearer en l'habitació ja a les fosques, es sacseja en un plor interminable, mentre l'iris es va obstruint, fins a cloure aquest primer capítol. Més tard, la primera entrevista amb el poeta i després els seus primers passos fora de l'habitació, sota la mirada escrutadora i inquisidora del pare. Les passejades al carrer, al parc... la salut que torna. La dona que aprèn a revolotar-se, com aquell Prometeu que ella havia fet parlar en anglès, en una traducció redactada durant les llargues hores de convalescència.

Ens adonem que no hem parlat dels altres personatges del film. Tan importants com són, sobretot aquella infantívola Henriette, que és la que suporta més malament la salvatge actitud del pare. No podem parlar de tothom, puix que l'espai se'n acaba, però en canvi el que no podem callar és la nostra protesta pel canvi de títol que el film ha sofert en la còpia destinada ací. Títol, l'adoptat aquí, absolutament desplaçat i que té el pitjor inconvenient que pot tenir un títol, què és el de desorientar el públic.

Josep PALAU

PANORAMA

El Cinema ha fet quaranta anys

Divendres passat, 22 de març, va fer exactament quaranta anys que els membres de la Societat d'Encorajament a la Indústria nacional, de París, assistien a la primera demostració de cinematografia presentada per Louis Lumière. Més tard, el 10 de juny del mateix any 1895, tenia lloc a Lió la segona sessió, davant els congressistes de la Unió nacional de Societats Fotogràfiques de França. La patent d'inventió presa el 13 de febrer de 1895 pels germans Lumière—el ja anomenat Louis i Auguste, biòleg, col·laborador del seu germà—, es referia, segons el títol oficial, a «aparells servint per a l'obtenció i la visió de les proves cronofotogràfiques».

En commemoració de la realització pràctica del cinematògraf—invent que caldrà considerar de tanta importància social com el de la impremta—, a França es preparen tot de cerimònies oficials posades sota el patronatge del president de la República, entre elles, una sessió solemne a la Sorbona, en la qual es projectarà un film en relleu—ja és sabut que el mateix Lumière acaba de realitzar pràcticament aquest altre avanç—, de les dimensions dels films corrents en les sales d'espectacle.

Wallace Beery dixit

Wallace Beery té fama de poc xerraire, però quan parla té raó. Judgeu si no: «La reforma més important del film parlant és haver tret la paraula al postor en escena i donar-la a l'actor. Abans, el realitzador era un senyor que feia molt de soroll amb el seu megafon. Com més soroll feia, més important es creia. Ho sé perquè, en aquella època, vaig provar la posta en escena. Després va venir el dia en què el postor en escena hagué de parlar menys i pensar més. En realitat, sobre seu quèia tot el treball intel·lectual, perquè no es suposava que l'actor pensava per ell mateix, sinó que és l'argila en mans del postor en escena. El film parlant ho ha revolucionat tot: l'actor parla i pensa... tant que el postor en escena ha de parlar molt menys.»

Notícies curtes

—El nou film de Tod Browning serà *El Vampir de Praga*. Hom promet una atmosfera d'ocultisme, de soterranis misteriosos... El que ens esperança una mica és veure en el cast noms com Lyonel Barrymore, Jean Hersholt i Elizabeth Allan.

—Recordo Charles Raïns? Segurament que no, perquè era l'Home Invisible, i si se'l sentia, no se'l veia sinó uns pocs segons abans de morir. Doncs bé, aquest cèlebre desconegut rodarà, amb Fay Wray, *El Clarividant*, film anglès.

—En ocasió del jubileu de Jordi V, entre les pel·lícules que es rodaran, hi ha el projecte d'una en la qual s'explicarà les tribulacions d'un penic encunyat amb l'efigie del rei de la Gran Bretanya, emperador de les Índies, defensor de la fe, etc.

—En aquesta mateixa avinentesa, es rodarà una reconstitució de l'arribada de Scott al Pol Sud, la naixença del *Tipperary* i altres esdeveniments assenyalats del regnat de Jordi V.

—Sembla que serà Clarence Brown i no George Cukor qui dirigirà Greta Garbo en la versió parlada d'*Anna Karenin*.

—Charles Laughton farà el paper de Diaghilev en una *Vida de Nijinsky*.

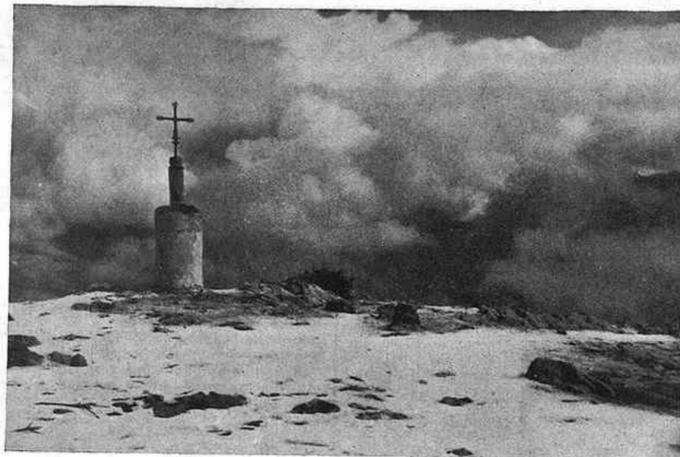
—Conrad Veidt rodarà a Londres un film en el qual encarnarà la figura de Liszt.

Elogi de l'amateur

Tocats, com per la llum divina que d'un Paulus en feia tot un Sant Pau, per la lògica irrefutable de l'amic Sebastià Gasch en el seu magnífic article *Tant cinema amateur embaja*, acabem de descobrir que no hem parlat mai de la prehistòria, dels infants i de les cupletistes, perquè sense saber-ho, com Monsieur Jourdain, entenem que no valia la pena d'ocupar-se d'uns gèneres tan obertament inferiors com aquests. Un semblant descobriment ens ha omplert de joia perquè, salvant les cupletistes (bella ocupació i agraïda la de salvar unes noies

que els films de 9 mm. que es veuen ja impressionats amb reproduccions de films completament professionals i fins de gran espectacle ens demostren que si en aquella exigua amplada hi cap tot allò per còpia reduïda, també hi cabria per impressió directa.

Però no és possible parlar de possibilitats quan hem vist en els nostres dies tantes coses que semblaven miracles. Algú que parli de les possibilitats limitadíssimes de l'invent dels germans Lumière ara es deu mossegar la llengua cada dia. Es de reali-

Del film «Cattlaràs», de Ramon Puiggròs i Vall

generalment belles i generoses), podem caure en la temptació, un dia o altre, d'interessar-nos pels homes o per l'art primitiu o bé pels infants, que un dia o altre si no es moren, seran homes grans i amb tota la barba o amb tota la panxa.

L'amic Gasch, amb la seva diatriba d'home obès i sanguini en els inicis d'una primavera particularment turbulenta, ens ha obert inospitats horitzons, impossibles de descobrir per un temperament d'home sec, nerviós i lliure d'influències climatològiques en el caràcter, si no a les articulacions. Hem vist tot d'una, gràcies al seu sonat article, com l'amateurisme era una cosa menyspreable i com els amateurs venien a ésser, si més no, una vergonya del gènere humà. Hem, doncs, de renovar les nostres idees; aquella vella creença segons la qual tants simples amateurs com Pasteur i Turró, que no eren metges; els Montgolfier, que no eren aeronautes; Santos-Dumont, que no era comandant de dirigible; els germans Wright i Blériot dels quals hom s'hauria rigut si s'haguessin posat «aviador» a les targetes, Leonardo da Vinci, que no tenia títols oficials de les seves monstruoses activitats; els alquimistes, amb aquella seva curiositat, i Louis Lumière (per acostar-nos més a la qüestió debatuda, que era sinó el primer amateur, el més infantil, el més insignificant cultivador d'un gènere tan inferior com aquest?) i tants d'altres eren considerats com els pioners de la ciència, queda rebatuda d'un cop de sangs. A hores d'ara encara no sabem com és que se n'ocupà alguna vegada ni que fos incidentalment, la premsa del seu temps, si no fos a la secció dels fets diversos, cridant, per exemple, l'atenció de les autoritats pel perill que podrien representar per al veïnat les activitats de l'inventor de la pólvora, dolorosament confirmats després, o pels sorolls que feia el senyor Gutenberg amb la seva infantil impremta.

Però no; la premsa s'ha seguit ocupant dels amateurs com si tal cosa i no solament en el temps d'aquells personatges insignificants, ridículs i morts tots o quasi tots, sinó que segueix ocupant-se a tot el món d'un amateurisme més grotesc encara, que ha armat la moixiganga més espectacular i més desproporcionada del segle, les Olimpíades, de les quals l'amic Gasch i nosaltres ja estem tips de veure les bocades que en fan la gent i els diaris. Afortunadament, ni ell ni nosaltres no ens dediquem a l'esport professional (que de l'amateur Déu ens en guardi) i podem taltivar al lector la nostra altrament justificada indignació.

Però en el cinema sí; amb el cinema ens podem esbravar perquè som professionals, encara que només sigui de la crítica.

La crítica, en efecte, és la posició més elevada dintre de qualsevol disciplina. És una posició gairebé divina: una posició contemplativa de distribuïdor de la justícia, i, el que és millor, una posició professional perquè els amateurs de la crítica no són admesos als diaris per més gratuïts que siguin perquè ja en tenen un de pagat.

Perquè, en definitiva, l'amateurisme i el professionalisme no es diferencien més que en aquest petit fet econòmic: cobrar o no cobrar per fer el seu treball. I així resulta, per exemple, que els cineastes poden ésser tan dolents com vulguin mentre cobrin, però per bons que siguin no valdran res si treballen per gust i gratuïtament.

Però no és ben bé això; en cinema hi ha un altre determinant del professionalisme, i l'amic Gasch té molta raó de recordar-nos el: el professionalisme es distingeix per l'amplada del film: 35 mm. d'amplada fan un professional, com l'1/35 d'alçada fan un soldat.

I això, no per cap partit pres i amb ànim d'ofendre els baixos o els films estrets, sinó perquè el film estret, ens diu l'amic Gasch, no hauria d'ultrapassar els límits de la diversió familiar degut a les seves possibilitats limitadíssimes.

La cosa, però, és una mica més complicada que tot això, perquè les possibilitats no depenen en realitat de l'estretor del film, ja

tats del present del que cal parlar i, en l'actualitat, amb camera petita i els accessoris de què disposa, es pot filmar tot, absolutament tot—mentre, naturalment, per la seva amplada, càpiga en el film—. Amb camera petita es poden fer tots els plans, tots els focus, totes les combinacions amb cortines, ècrans i filtres; tots els *travelings* i angles, film supersensible per a llum tenue i fins es pot fer cinema sonor. Naturalment que per a fer totes aquestes coses es necessiten els equips o aparells i accessoris necessaris, però amb tots els equips i aparells i amb una amplada o l'altra i res més, no s'és ni professional ni amateur; s'és botiguer.

ANGEL FERRAN
(Segueix a la pàgina 8)

Aviat, en aquesta pàgina, un article de JACQUES FEYDER.

Pròximament:
LA LEGIÓN BLANCA
La inèdita història de les noies que ningú no coneix
FOX

SALÓ CATALUNYA

Gran èxit del doble programa
La formosa revista musical

Mademoiselle ZAZA
UNA REVISTA
ATLANTIC FILMS

COMICO-POLICIACA amb GAILMONT BRITISH
ANTONIO VICO
ROSITA LACASA
UNA PRODUCCION ESPAÑOLA DE BALLESTEROS TONA-FILM.
PATRICIO NIRO
UNA ESTRELLA
ATLANTIC FILMS

Pel·lícula espanyola còmico-sentimental

PUBLIC CINEMA
Passatge de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
Sessió continua de 3 tarda a 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges L. F. A. (exclusiu)
PER A ÉSSER CAMPIÓ
Documental deportiva de Paramount
LA CASETA DEL MOLI
Dibutx de color de Paramount
NOTICIARIS
D'ACTUALITAT MUNDIAL
Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL
(exclusiu)
EL LLEÓ ENVELLIT
Una fábula de Lafontaine, resolta per Starewicht
A PETICIÓ DEL PÚBLIC, sols a la sessió de les 10:30 es projectarà el film
TITANS DEL POL (complet)

COLISEUM
DILLUNS, ESTRENA
RICHARD ARLEN
CHESTER MORRIS
GENEVIEVE TODDIN
ESPIGAS DE ORO
Un film formidable de pura essència russa
ES UN FILM PARAMOUNT

la familia lo desea
ADOLF WALHBRUCK
RENATE MULLER
Els genials intèrprets del nou èxit que avui ofereix
MARYLAND

FEMINA
Ritmat amb els acords de la immortal "Serenada"
COMPAS DE AMOR
DAT DATERION
NILS ASTHER
FOX
Un episodi inèdit de la vida de Schubert

QUALSEVOL LLAR BEN ADMINISTRADA, NECES-SITA ASSORTIR-SE A
Sepu
ACTUALIDADES
RAMBLA de CATALUNYA 57-Tel: 11701
Continua de 3 tarda a 1 matinalada
SEIENT ÚNIC, 1 PESSETA
NOTICIARI FOX MUNDIAL
Les festes falleres de València
Cambell bat el seu propi rècord
Alemanya restaura el seu exèrcit
MERAVELLES PÉTRIES DE L'INDIA
EN EL REGNE DE LA FIRA
Documental en espanyol
Tots els trucs d'una gran fira posats al nu

EL TEATRE

LES ESTRENES LLANTERNA Una important sessió de dansa

Josep Maria de Sagarra, *La Rambla de les Floristes* (Poliorama)

En veritat, ja era hora que poguessin reposar una mica tots plegats, les actrius, els actors del Poliorama i llurs espectadors. Tants crims, tants incestos, tants horrors, tants conflictes paorosos i pseudo-transcendents, tants encaparraments, tantes lucubracions, tantes pobres i tristes aspiracions al cinisme, tant de teatre modern en una paraula, eren ja prou i massa perquè tots plegats estiguessin avorrits i cansats.

de Sagarra. Cap altra aspiració no tenia el seu autor ni portava cap altre pensament en escriure-la que la de delectar-nos durant els tres actes amb una col·lecció d'escenes, ara delicades, ara tendres, adés grotesques, adés líriques, damunt un fons d'estampa del vuitcents barceloní, representat en aquesta *Rambla de les Floristes*, «saló de ball de Barcelona», per on desfilen, l'un darrera l'altre, cadascú amb el seu tret, cadascú amb la seva mania, amb les seves tares i amb les seves qualitats, amb el seu ridícul

Una escena de «La Rambla de les Floristes»

als bons costums, pel que fos, aquestes cossasses a què tan decantats són els nostres joves autors en general; és que creiem, almenys pel que d'ells fins ara hem pogut veure, que tot plegat no té cap consistència psicològica, lògica, real ni teatral; que aquests temes tan horribles que ens presenten, tant en la seva gènesi com en el seu desenvolupament, no són producte d'altra cosa que d'un partit pres deliberat, de ganes de fer el terrible recolzades en una manca absoluta d'experiència i d'observació, que és el que dona als autors de què parlem el seu aplom i la seva petulància, com aquesta de què ha fet gala darrerament aquell que d'un assumpte de la possible existència real del qual no dubtem, però que cau de ple per totes les seves característiques dins el domini de la psiquiatria, vol treure'n una tesi general i pretén presentar-nos-el com un mirall en el qual es retrata la nostra societat actual. Si el tal autor, i amb ell molts d'altres, tinguessin un xic més de món i fossin una mica més acostumats a confrontar les seves aprensions amb la realitat, ens farien passar hores força més agradables—per trágic que fos el cas que ens presentessin—, no serien tan subjectes a fracàs com són ara, no haurien de lamentar-se tan sovint de la incomprensió que troben i de les males volences que els envolten i tothom n'esdevindria—ells primer que ningú—més satisfet i reconfortat.

o amb la seva gràcia, una colla de personatges finament estilitzats que van i vénen, s'asseuen i passen, s'expliquen i dialoguen al grat de la inspiració de l'autor, no enderiat gens ni mica per la rigorositat de les motivacions ni per la versemblança realística de la successió de les escenes, ans bé, imaginat el caràcter de cada un dels seus ninots, deixant que vagin expressant-se i ens diguin tal com són, descobrint-nos les seves xacres, les seves tribulacions, les seves il·lusions i les seves penes: sense cap ambició de profunditat, sense cap fantasia especulativa, però sí amb vida i sabor, amb intenció i delicadesa, amb una inspiració poètica constant de cap a cap de l'acció, que culmina en la bellíssima tirada d'hendecassíl·labs amb què fineix el tercer acte i, amb ell, l'obra.

Aquests hendecassíl·labs són una oda en llor de la vella *Rambla de les Floristes*, recitats per Antònia, la florista, figura central del poema, dona arrauxada i eixorrida, amb una vista molt clara i una llengua molt ben penjada, comentarista crua i desdençada de tota la comèdia que es descabdella al seu volt, de petites passions i de petites virtuts, de vicis migrants i de mesquina hipocresia, però que té també el seu cor i els seus sentiments, els quals prou se'n donaran a conèixer quan sigui l'hora.

En aquesta Antònia, Sagarra ha personificat la seva *Rambla de les Floristes*; al volt d'ella es mouen i vivotegen tots els altres personatges. El regidor apocat que per quedar bé amb el que li exigeix el càrrec s'ha embolicat amb una amiga, el vell usurer estira-cordetes, el vellarcàs cap verd que vol fer de conquistador, tirantitzat per la seva dona; el noi de casa bona sense un clau, la pobra noia a la qual aquest sedueix i després deixa plantada, les comares crítiques, els vallets enamorats i el senyor reposat que s'encaterina de bo de bo per l'amor d'Antònia, tots ells no són més que pretextos i ocasions a les reaccions de la protagonista, al servei de les quals és posada tota l'acció.

Aquesta és la menys acció que sigui possible. Ja hem dit — i ell també ens ho ha fet saber — com no era pas l'intent de Sagarra el de tramurar una peripècia complicada ni de recercar un verisme que seria ben poc adient amb el to i el caràcter de l'obra. Per això és que trobem totalment equivocada la presentació que ha estat dada a *La Rambla de les Floristes*. El decorat, realista fins al capdamunt, seria elogiable en una obra d'un altre gènere; en aquesta hi va malíssimament. Amb menys realisme i més esperit evocador, hauria estat molt millor servida la poesia i la intenció de Sagarra.

De la interpretació, hem de remarcar Galceran, que fa un senyor Puiggròs esplèndid; Lluelles, bé en el seu senyor Julibert. La resta de la companyia, més aviat fluixa. Parlem del dia de l'estrena; potser més andavant treballarà amb més penetració.

JOAN CORTES

Pemán

La representació a Barcelona, acompanyada de tot de fets conxexos, de les obres de Pemán no és més que un episodi de les provatures de reconquesta. Angel Herrera, l'eminentia grisa de la Ceda, que ha fabricat un líder del no-res (vegi's l'article publicat en la primera pàgina del nostre número de dues setmanes enrera), també s'ha esmerçat a inflar el prestigi literari de Pemán, verb de les hosts cedistes, ai las tan migrades en aquesta dolça Catalunya.

Amb una inspiració decreixent, el jove Pemán va engegant les seves produccions davant un públic que arriba a convèncer-se que tota aquella vàcua i rípiosa sonoritat adollada des de l'escenari té alguna cosa a veure amb el teatre clàssic castellà. Aspirant al títol de dramaturg nacional, Pemán sembla disposat a explotar les grans figures d'aquella Espanya en cuyos dominios jamás se ponía el sol. Entre l'ampullositat verbal i la guarda-roba de l'època, hi ha qui es fa l'efecte que l'art de Pemán s'enllaça amb el dels grans noms del *siglo de oro*.

Mal que mal, nosaltres encara ens estimem més el *Tenorio*. Almenys, si la popular obra de Zorrilla envaïx els escenaris una temporada, és ben bé perquè el públic i el costum ho volen, i no pas obeint cap mena d'interès polític. Perquè no ens interessa ara el valor literari que puguin tenir les obres de Pemán. Ens interessa l'aspecte polític que pren tota representació d'una obra seva.

No discutirem ací que valgui el seu *Cisneros* com a obra teatral, ni si la figura que ha volgut escenificar té gran cosa a veure amb el Cisneros autèntic. Gairebé ni alludirem la curiosa particularitat que les baralles de Cisneros amb els nobles semblen un eco de la darrera posició de la Ceda, si aquesta mena de demagogia no trobés un escalf polític i ambiental que no per circumscrit a determinats sectors deixa menys d'enutjar-nos com a catalanistes.

Que tota representació d'una obra de Pemán i els fets que s'hi connexionen són ober-

Pemán

tament polític, no és, ens pensem, un secret per a ningú, sinó una evidència que no han pogut pas desvirtuar, per exemple, ni l'opinió que l'obra merescu al crític teatral de *L'Instant*, ni la inclusió del nom de Josep Maria de Sagarra en la comissió organitzadora del banquet a Pemán.

Alexander Moissi

El gran actor recentment mort i que el gravat representa en el *Hamlet*, és objecte, en aquest mateix número, d'un *Aperitiu*

del nostre company Josep Maria de Sagarra, que havia tingut ocasions de veure'l treballar en el ple de la fama i del talent.

SIGNIFICA QUALITAT I ECONOMIA

Aquests darrers temps ens hem dedicat a contestar les provocacions de certes aficionades al ball, i a combatre els moviments tous i desdibuixats d'unes improvisacions, que aquestes senyorettes intenten fer-nos empassar com a danses. Duncanistes i wigmanianes, o rítmiques i expressionistes, com us plagui, car sota tots aquests qualificatius s'amaga l'amateurisme més eixorc, han estat l'objecte dels nostres blames. Com que hem posat el dit a la llaga, totes aquestes aficionades, conscients de la

determinat. S'entrena cada dia amb un entusiasme insubornable. Pot actuar sempre que li ho demanin. Està constantment preparat.

Aquest estudi ininterromput, una disciplina així de rigorosa, una preparació solidíssima com la seva, han de donar força i uns resultats excepcionals. I la tècnica de Magrinyà és simplement prodigiosa. Ací no hi ha ningú que l'iguali. El seu ofici només admet comparacions amb el dels russos. Per a Magrinyà el llenguatge corporal — l'harmonia lineal i el ritme cinematogràfic de la dansa — no guarda secrets.

En coneix la seva significació, la seva sintaxi, el seu frasejat i el seu estil. Els principals moviments de dansa (ens servim de la terminologia francesa emprada a tot el món), *glisser* — circular amb facilitat —, *tourner* — piruetes i tota la varietat de voltes —, *sauter* — elevació, *parcours*, *ballon*, *battre* — cabrioles, *entrechats* i altres passos semblants —, *elancer* — impulsió i envergadura —, són dibuixats per Magrinyà amb una seguretat sorprenent i un estil irreprotxable. Tumanova, la gran ballarina, ens'elogiava, entre bastidors del Liceu, l'elevació i el *ballon* excepcionals del nostre artista, qualitats primordials del dansari i que feren la fama de Ni-jinski.

Magrinyà cultiva exclusivament la dansa d'escola, la veritable dansa. I domina les diverses modalitats d'aquesta. La seva sessió, una de les més completes i variades que haurem vist ací, ho demostrà als espectadors. *Mercuri* amb música de Scarlatti, l'expressió més perfecta de la dansa clàssica, Petipa pur, ens el demostrà com a dansari clàssic excepcional. Un *trepak* de l'òpera *La filla de la neu* de Rimski ens revelarà tot el que és capaç de fer dins la dansa de caràcter. *Cake-walk* de Debussy i *Masurca* de Chopin demostraran la seva competència en el mig-caràcter. I Magrinyà, que creu amb Lífar que la dansa clàssica ha de continuar servint, però amb una certa deformació que multipliqui les seves possibilitats d'expressió, ens oferirà amb *Abstracció* sobre música d'Erik Satie una creació de la més arriscada modernitat, sempre, però, damunt la bastida dels principis eterns de l'escola.

Però Magrinyà no és tan sols un admirable executant. És també un excellent mestre de ballet, ric de la imaginació que cal per a compondre una dansa. La successió pura i simple de moviments, com deia Levinson, és tan poc una dansa com els mots del diccionari un discurs. Magrinyà ho sap. I la seva manera intel·ligent de reunir aquests moviments—gairebé totes les danses que executa són muntades per ell—en fa un mestre de ballet de mèrit. En una dansa tots els passos han d'ésser justificats. Per exemple, aquella sèrie de *fouettés* de la *Balduja* de l'inoblidable ballet *Jocs d'Infants* estan al lloc que els convé. En una *Masurca* de Chopin, per contra, serien desplaçats i gratuïts. Magrinyà no ho ignora. I cadascuna de les danses que munta té els passos adequats. En elles no hi ha res d'inútil. Tot és justificat.

El poc que la meua escassa intel·ligència ha après d'una cosa tan complicada com és la tècnica de la dansa, ho dec a Joan Magrinyà, a les seves explicacions teòriques i pràctiques, a les seves lliçons, a la seva paciència. Aprofito l'ocasió del seu concert pròxim, al qual cap aficionat no pot deixar d'assistir, per a oferir-li, a ell, al meu mestre, l'homenatge d'aquest modest treball.

SEBASTIÀ GASCH

AQUEST NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA

Fontasio Grandios èxit

Un documental de profunda emoció, amè, curios i instructiu

UROQUINAONA

ROBERT Metro Goldwyn Mayer presenta

EXIT TIVOLI EXIT

Drama eminentment humà i tempestuós

Mare i filla, sense saber-ho, rivals en l'amor

Com una heroïna de Balzac, aquesta dona troba l'amor intens i deliciós!

LES LLETRES

Maragall, crític literari

Aquell temps de la Barcelona de les bombes, aquell temps de la primera renovació del catalanisme, aquelles darreries del vuitcent, ens comencen a tenir un interès històric. Ens interessan els seus homes emponents, hi veiem cada cosa en la seva mida justa, gràcies a l'agradable llunyania: les coses més importants amb llur importància, i les més insignificants amb llur insignificància, si no són oblidades. Els llibres de memòries d'aleshores els llegim amb avidesa, ja els podem assaborir. Amb quin plaer mirem aquell *Dietari* d'En Riera, poc conegut encara; i si ens en diuen de coses les memòries d'En Puig i Ferrer i d'En Plàcid Vidal; i com voldríem llegir les d'En Narcís Oller. Eren els temps de la tragèdia d'En Verdaguera, i de tantes tragèdies catalanes. Aquells dies tenien alguna cosa dels dies de primavera: una mescla de llums tendres i resplendents i de nuvolades d'esperances i d'incertituds. Només de veure-hi En Verdaguera, En Maragall i En Torres i Bages, ja ens interessarien; aquests tres escriptors ens semblen cada dia més grans. En Maragall se'n mostra, més cada dia, com un gran poeta reflexiu. Tot hi és coherent: el seu pensament amb la seva poesia i amb la seva crítica dels homes i els esdeveniments de llavors.

Part d'aquesta crítica l'hem rellegida al volum divuitè de les obres completes, acabat de sortir. Sembla unes memòries.

Com veia En Maragall els seus companys literaris de Catalunya? Com en feia la crítica? En Maragall, sense voler, tenia aires de germà gran, més conscient, més reflexiu. S'inclina sempre a una crítica benèvola. «Parla d'ells—diu Josep Maria Junoy en un article recent—amb una puresa d'intent, amb una transparència, sense una ombra d'animadversió o d'antipatia, i ja no cal dir sense ni mica d'enveja o de contrarietat pel rellu, per la personalitat o pel favor que vers els tingué el públic d'aquell temps. El fort d'En Maragall era l'elogi...» Mes hem de suposar que ben sovint en aquells escriptors devia haver-hi coses que li desplaïen, que fins li repugnarien. De segur. Com evadia, doncs, el desdeny i es podia inclinar sincerament a l'elogi?

La primera raó que donaríem—i podríem documentar-la amb cites abundoses—és que ell només s'airava, només era implacable quan veia la misèria mental o l'estreïtesa moral obstinades, pretensions, satisfetes i dominadores. Així era dur per aquella burgesia barcelonina, aquella mentalitat del vell carrer de Montcada. I, en canvi, era generós per tota lluita, per un esforç qual-sevulla tendint a la llum o, com ell solia dir, tendint «a l'altura».

Aquesta raó val. Però no explica el cas íntegrament. Encara l'espectacle de la poquesa, de la misèria, tot i ennobilitat per la lluita, ve un moment que fadiga; hi havia un moment que havia de fadigar el poeta lector i fins traductor de Nietzsche. Doncs, en aquests moments, que de vegades apunten dins la seva correspondència, com s'ho feia?

El secret d'aquella benivolència d'En Maragall, plena de seny i de justícia, és que no era un barceloní solament, sinó un ciutadà del món. Estava molt de cara a Catalunya, hi vivia en el veritable sentit del mot; hi vivia, però no s'hi tancava. Tenia a fora tot un món humà més ample que Catalunya. La seva pàtria s'engrandia. Hi tenia Goethe i Carlyle, Novalis i Emerson. Així quan uns escriptors, uns artistes o la política de Catalunya el deprimien, se n'allunyava per anar en companyia de Mozart o Beethoven, Spinoza o Nietzsche. I tornava a casa quan l'hi duia la simpatia o l'impulsava el compliment del deure. Aquesta mena de llibertat li donava un aire sà i d'alegria. I així no fou mai d'aquells protestataris que deserten i només parlen de llur país per tirar-li en cara algun defecte, ni d'aquells altres que es conformen amb el país, s'hi reclouen i van congriant-hi mal humor. Per això també En Maragall podia veure la mida justa de les coses com no la sap veure quasi mai ni el que deserta ni el que no sap anar més enllà del seu poblet.

I justament perquè En Maragall era, més que res, un europeu, el molestava—una de les poques vegades que es molestava—que sortissin uns joves amb la pretensió de descobrir-nos Europa. Aleshores escriu aquell article *Entenem-nos* on podia dir, com ningú més: «Que el nostre terra estigui obert al cel i al sol i a tots els vents del món, sí; i això és absolutament necessari i s'ha

d'enderrocar tot lo que ho destorbi. Vulem el nostre art penetrat continuament de totes les influències que pugui assimilar, però sempre fort en el seu terra...» Mai En Maragall no tingué el vici castellà d'un solament orgullós, vici que la Catalunya decadent ja s'encomanava. En canvi, la renaixença catalana no en sofrí mai. Els seus iniciadors, des de l'Àrribat a En Manuel Milà, foren uns homes de ciència, uns ciutadans del món. Els més tancats, un ca-

Maragall als quaranta anys

nonge Collell, per exemple, es trobaven de seguida al marge.

L'estètica d'En Maragall, la propensió a «suggerir un món amb una sola paraula intensa», aquest «ideal de la poesia», el guia en la seva crítica. D'una obra, quasi només l'interessa el fragment més intens, el vers més inspirat, la «paraula viva». Aquesta manera, que era la del seu amic Soler i Miquel, es presta a moltes errades. Un vers isolat sovint és suggestiu pel crític i per ningú més. És molt fàcil veure-hi coses que no hi són. En canvi, no és tan fàcil veure en tot un poema coses que no hi siguin. Fins l'argument té gran importància poètica. Un cert romanticisme, el més pur, ha volgut treure-la-hi, i seguint aquesta tendència acaba prescindint de la sintaxi. Avui ningú no recorda aquells versos isolats que un esperit tan fi com En Maragall citava com a versos vius. El mateix Maragall no els oblidava de seguida? Aquesta crítica la duia al *Cap al tard* de l'Alcover, i assenyalava fragments de les *Elegies* i en separa versos com aquest:

des que se n'anaren per aquell camí...

Aquesta crítica també la duia a la *Comèdia* amb cites suggerides probablement per Carlyle en qui s'inspirà també en algun concepte fonamental de l'*Elogi de la Paraula*. Però imaginem la *Comèdia* despullada d'argument, d'episodis, de teologia, d'història, i reduïda a unes paraules isolades, i com quedaria?

Però aquesta mena de crítica li deixava valorar encara més favorablement les obres. En tal o tal poesia sempre podia haver-hi un vers que, sol, semblava inspirat. I ell l'hi creia. Isolades, sense determinació artística, també poden esdevenir suggestives les paraules d'un diccionari. El valor literari d'una obra radica en l'arquitectura de les paraules que les determina en conceptes, sentiments i encadenaments lògics. I el mateix Maragall, en la seva poesia, li vingui d'on li vingui, té un pensament ferm i una lògica segura. Ara que En Maragall no volia que l'argument dissimulés la buidor del vers, la manca de pensament, la manca d'ànima, i preferia un baluceig insegur però sincer, i en això tenia raó i en tenien els romàntics. És també cert que en una poesia hi ha paraules que semblen més inspirades; però en la majoria dels casos ho semblen pel lloc que tenen; ho semblen, doncs, gràcies a les altres paraules que ocupen els llocs més humils.

La crítica d'En Maragall té un altre aspecte. De vegades estudiava els autors i els resumia en una imatge. Aquesta la veia en un mot, una actitud, un gest, un caient; és a dir, la veia en un detall revelador. Això, fet amb la sensibilitat i l'agudesa d'En Maragall, dona de vegades unes síntesis vives. En Maragall tenia talent dramàtic, sabia infondre vida als personatges: ho veiem en els contes de les seves *Vides al pas*, en les *Visions* i en *Nausica*. D'aquella mena de semblances, en té que són una meravella. En té moltes i molt diverses, des de Goethe a Guimerà, des d'Aguiló a Carducci.

JOSEP MARIA CAPEDEVILA

JOC DE CIRC

El guanyador. — El remato? L'emperador. — No, que vull assistir al matx de revenja!

(Tout à Vous, Paris)

DISSABTE VINENT Premi Crexells 1934

Estem a punt d'assistir a l'atorgament del Premi Crexells 1934. No és prudent, com en cap premi, fer vaticinis. Ni prudent ni possible. Els premis literaris van molt més seriosament del que el gran públic suposa. Pel nostre compte podem assegurar que, tot i que hem temptat diverses vegades sondar l'ambient, no ens ha estat possible «esbrinar el que passarà, ni hem pogut obtenir aquelles confidències del jurat en què la gent volen basar la «marqueting» literaria. Ningú, doncs, no sap a hores d'ara a qui correspondrà aquest premi, el més popular—també el més antic—dels que atorga la Generalitat de Catalunya.

Hem dit que el Premi Crexells, d'entre els tres premis literaris, és el més popular. Efectivament. Però no és pas el més popular—almenys d'una manera absoluta—perquè sigui el més antic. Els inicis del Premi Crexells tingueren una propaganda adequada, que cap altre premi no ha tingut. L'època literària, popularment literària, de la dictadura, amb els seus esclats patriòtics en les brillantíssimes—brillantíssimes des d'un punt de mira aritmètic—*Diades del Llibre*, fou el test més ben regat en què podia néixer i créixer un premi literari. El Premi Crexells és l'únic que, ara per ara, té un cert aire europeu que ens engresca a tots plegats. És l'únic que la gent aprecia d'una manera, per als autors, prou satisfactoria i l'únic que dona una impressió de prestigi ben entès. Tot això es diu, naturalment, amb el desig que els altres dos premis literaris—Folguera i Iglesias—tinguin ben aviat aquesta categoria popular que dona tota la força, per exemple, al Premi Crexells.

Però aquest prestigi, o aquesta ressonància popular no s'ha aconseguit tan sols en el Premi Crexells, amb una pura i simple propaganda editorial, ni amb el pes d'una dictadura contra la qual s'havia de reaccionar. Tot hi ha ajudat, tot hi ha contribuït, però el que ha motivat sobretot la popularitat del Crexells ha estat el crèdit que ha meregut al públic cada any més. Ací no s'ha hagut de consagrar «nada». S'ha premiat la millor novel·la, i l'lectors, tal com està previst a les bases d'adjudicació del premi. Tampoc no s'ha anat d'antuvi a descobrir ningú. I el prestigi creixent del premi és la millor prova que el gran públic no n'ha sortit defraudat.

Naturalment que el Premi Crexells té de més europeu—segons la terminologia que hem volgut usar més amunt—és el que té de més descoratjador. Si el Goncourt és retribuït amb cinc mil francs, el Crexells ho és amb cinc mil pessetes que, mentre les coses no canvien, són encara més importants. Però del Goncourt l'autor en treu la fama i una xifra ben alta de drets d'autor. Del Crexells, per molt que es vengui el llibre, l'autor no en treu més que per a comprar-se un *Ballila* dels més menuts, com fan la immensa majoria d'ingetes que s'estableixen, o la majoria d'empleats de Banc quan puguen per tercera vegada l'escalafó. Si hom reflexiona una mica, veu que el primer literat, momentàniament, no pot fer els excessos que fa, per exemple, l'empleat número vint d'una companyia. De qui serà aquest Premi Crexells? Si gué de qui sigui, se'l mereix. La seva novel·la serà, sens dubte, la millor novel·la de l'any.

IGNASI AGUSTÍ

MODES

Interpretació de la biografia

Segueix sense defallir la voga de les biografies novellades. Iniciada fa vuit o deu anys per l'èxit considerable i merescut del *Disraeli*, de Maurois, ha estat conservada per una corrua d'autors de tots els països i de totes les categories. Aquesta voga ha donat, després de mort, una nova actualitat a les obres ben serioses de Lytton Strachey.

Caricatura alemanya de Casanova jugador

ha fet arribar a un vast públic llibres densos com les biografies que han signat Hilaire Belloc i Louis Madelin, i ha creat una popularitat considerable a escriptors que potser eren una altra branca de la literatura no haurien assolit un tal favor del públic. No hi ha dubte, en efecte, que les obres tan ben cuidades de l'habilitíssim Emil Ludwig deuen el seu èxit a la voga present i a la categoria de les persones biografades: Guillem II, Bismarck, Napoleó, Lincoln, Goethe. L'instint comercial del famós jueu alemany, unit al seu talent d'escriptor, ha sabut trobar el camí per merèixer el favor del públic. André Maurois, un altre dels preferits en aquesta moda de les biografies novellades, no ha conegut amb cap de les seves novelles, alguna d'elles tan interessant com *Bernard Quesnay*, ni tan sols amb *Climats*, la més llegida, la celebritat que la seva trilogia anglesa (Shelley, Disraeli, Byron) li han guanyat merescudament, i que ara l'*Eduard VII i el seu temps*, panorama ben reeixit d'un període transcendental en la història d'Anglaterra i de tot Europa, ha renovat a tots els països.

L'altre gran afavorit del públic en aquest gènere de la biografia novellada és Stefan Zweig. La seva *Maria Antonieta* ha estat un dels més considerables èxits literaris mundials, i hom ja parla de treure'n el guió per a un film que interpretarà, o potser ja ha interpretat, Norma Shearer. Perillosa penya d'èxit! *Maria Antonieta*, com *Fouché*, un dels llibres més divertits i brillants de

Zweig, com les trilogies biogràfiques que l'autor d'*Amok* anomena amb el títol global d'*Els Constructors del Món*, ha superat la difusió i la popularitat que hagués mai pogut assolir cap novel·la del gran escriptor austríac, tot i haver-ne fet de tan bones.

I és que aquests tres autors de biografies no es limiten a exposar amb més o menys fidelitat la vida del personatge que estudien, sinó que treuen un sentit dels esdeveniments que exposen i fan, per tant, una veritable interpretació de la història. En aquest ordre són modèliques les obres de Stefan Zweig, i singularment les trilogies *Tres Mestres* (Balzac, Dickens, Dostoievski), *La Lluita amb el Dimoni* (Hölderlin, Kleist, Nietzsche), *El Guarniment per l'Esperit* (Mésmer, Mary Baker-Eddy, Freud), no són únicament uns llibres interessants per l'el·lèctricitat d'anècdota biogràfica i per la forma amb la qual estan escrits, sinó unes obres que plantegen uns problemes etèrns i estan construïdes amb un rigor psicològic implacable i un gran esperit comprensiu.

Diverses vegades he parlat d'aquestes trilogies de Stefan Zweig que l'editorial barcelonina Apolo s'ha emprès de traduir i publicar en espanyol; i amb una presentació digna de la supremacia que per a satisfacció de l'admirat Joan Sacs i de molts altres que com ell estimem la perfecció en tots els ordres d'activitat dels catalans com una victòria personal) ha recuperat l'edició barcelonina damunt totes les peninsulars. Darrerament, la mateixa casa ha publicat una altra d'aquestes trilogies, escrita amb molta anterioritat a *El Guarniment per l'Esperit*. El títol d'aquest llibre, *Tres Poetes de la seva vida*, seguit del subtítol, *Casanova, Stendhal, Tolstoi*, ja indica com s'emparenta i en certa manera fa de continuació a les dues sèries de biografies escrites anteriorment. Si en *Tres Mestres* hom exposava la figura de tres homes que saberen crear un món complet, perfecte de figures vivents i complexes, del qual ells eren els senyors i els arbitres, i en *La Lluita amb el Dimoni* era presentat el tràgic destí d'aquells esperits apassionats, el lluita constant amb el fons dionisiac de l'ur ànima, amb aquell dimoni desbordador que al capdavant els ha de destruir, els tres poetes de la pròpia vida són tres artistes que extruïen de l'experiència vital personal, amb un art tan excepcional com el dels creadors d'un món novellat, imaginari, una obra literària que ha d'esdevenir, amb justícia, immortal. Casanova, tèrbol aventurer i formidable amador de les dones, el mulec per excel·lència, que aprofità tots els minuts de la seva vida de cavaller aventurer i falsari per a viure intensament, lliure de tota altra moral o de tot prejudici metafísic, i que quan es sentí vell, xacòs, menyspreat i arrencat del joc amorós, es llurà al joc substitutiu de fixar les seves aventures meravelloses i ciniques, amb una frescor admirable i una franquesa ingènua, que res no fa recular.

Stendhal, l'*Avriigo Beyle*, *Milanese* que visse, *scrissi*, amb, segons l'epítafi del cementiri de Montmartre, el gran autor desencenat dels seus contemporanis, impostor, covard, egoista, que volgué viure tant com pogué i estimar així mateix, i que també a darrera hora, desat per l'edat i pels governs irgrats que el retiraren del seu càrrec de cònsol, creà en Julià Sorel, en Fabrice del Dongo, en Luclic Leuwen, en l'autobiogràfic Henri Brulard, una sèrie d'imatges idealitzades, però perfectes de fidelitat psicològica, del seu esperit i de les seves ambicions insatisfetes. L'inventor de l'*egotisme* que ens deixà, per una paradoxa benèfica per a les generacions posteriors, que l'havien de descobrir i admirar, unes creacions perfectes del seu esperit, que compensen de sobres tota l'esquerpesa de la seva vida.

I, en darrer lloc, Tolstoi, el gran artista, que no sols exposava en les seves obres literàries la seva vida i les seves opinions, i la de cada un dels personatges de les seves novelles un reflex de la seva personalitat, sinó que judica i examina aquests actes amb una exigència ètica implacable.

Tres biografies en intensitat creixent, però escrites amb la mateixa plasticitat, amb la mateixa claredat d'expressió, amb la mateixa intensitat característica de Zweig. *Tolstoi*, la tercera part del llibre, havia estat ja publicada en català per Proa, en una traducció d'Alfred Gallard. Tanmateix, llegida després de les biografies d'aquells dos altres grans novel·ladors de la pròpia vida que foren Casanova i Stendhal, guanya un rellu, un sentit més pregon, i clou el llibre, en un que descriuen la mort de Lleó Tolstoi, l'*escendro* dramàtic, amb els patètics capítols goista sublimat.

RAFAEL TÀSIS I MARCA

Han arribat els
nous figurins de
la temporada

LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

PAPER DE FUMAR

SANT JORDI

FI-RESISTENT - MIG COMBUSTIBLE
ESTOIG: 10 CENTIMS

EL LLIBRE DEL DIA

Perspectives Econòmiques
per
VICENÇ BERNADES
Pròleg de Carles Pi Sunyer

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:

Libreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Importants rebai-
xes per ampliació
SECCIO A MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 41655

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions Un creuer per la Mediterrània (*)

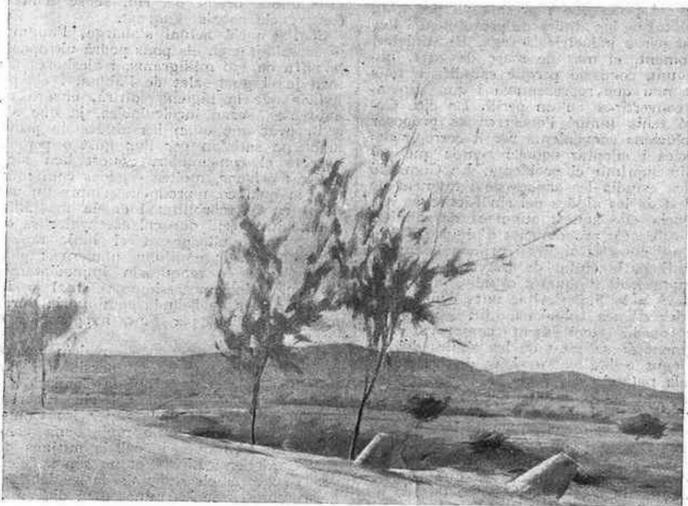
Francesc Galí

El gran pedagog Francesc Galí, que artísticament ha forjat una generació important per a la vida de l'esperit de Catalunya, ha decidit realitzar la seva segona exposició de pintures.

Remarquem-ne immediatament el seu alt interès per a dir a continuació que l'efecte general no correspon exactament a les il·lusions que respecte a l'esmentada exposició hom s'havia basat.

d'ésser tractat amb extensió per a del·lar-lo com un element de judici que vingui a significar el nostre punt de vista personal.

Güell, a força d'insistir en els seus temes constants d'horitzons baixos, escenaris de manifesta simplicitat i procediments pictòrics manifestats per una paleta limitada, ha fet aparèixer en alguna ocasió aquell mot terrible de l'amanerament. No volem negar que aquest existís en potència. Però en una espècie diferent del que vulgar-

Lluís M. Güell — Calitja

Hi ha, en primer lloc, la gairebé absoluta absència d'aquell Galí que s'acut immediatament a la imaginació de tothom. És un aplec de bodegons acompanyats de paisatges i amenitzats per algun tema de figures, que al seu torn no són de les més reeixides que ha executat. Així és el que provoca aquell desencís que hem apuntat més amunt.

L'abús que es comet amb el bodegó i l'altre que correspon al paisatge, amb els quals tothom es veu amb cor, ens havia fet pensar que Galí l'hauria advertit i hauria donat una mena de rèplica fent conèixer teles seves en les quals fos expressada la seva personalitat, tan ben destriada, recolzada en les seves virtuts de decorador.

No ha estat així, doncs, i ha inaugurat a Can Parés una col·lecció paisatgística i de naturales mortes que, tot i ésser les darreres d'una gran qualitat, no desvetllen aquell entusiasme que altrament hauria aconseguit. Pot dir-se que això no representa res en concret i més tenint en compte l'absoluta llibertat pictòrica d'avui, que diu que si la cosa està bé dintre les seves estrictes possibilitats, ja n'hi ha prou. Però aquest raonament no és aplicable a Galí. La seva significació reclama molt més.

Els paisatges exhibits han donat forma a una temença; pintors joves li han superat el programa. El que ell sentia fou aprofitat meravellósament desbordant-lo. A més, altres conjunts, no fills de la seva labor pedagògica, han fet exactament el mateix.

Referent als bodegons, ja és tota una altra cosa. Són fites de la seva categoria en la qual s'adverteix la saviesa de pintor al servei d'un ordre inflexible. Aquests bodegons, a part les reserves purament ideològiques anteriors, constitueixen el pilot fort de l'exposició i és on tot el que de Galí s'ha dit pot reposar amb més garantia.

Les obres en les quals la figura, aquella figura hieràtica de Galí, fa de protagonista, no poden ésser remarcades amb la devoció que usàrem en l'exposició de dos anys enrera. En aquella ocasió, l'artista hi abocà amb molta més extensió els principis actius de la seva emoció característica. En el present tenim més de convencional i de forçat i van a parar a la demostració d'una manca de correspondència entre l'autor i la composició. Així, doncs, la particular magnificència de l'art de Galí ha sofert un col·lapse per dues raons: primera, per l'abdicació de la seva finalitat pictòrica i segona, per haver deixat atèrrer la vívida influència dels motius que, literàriament o no, l'investien d'una categoria magnífica.

Admiradors i coneixedors com som de Francesc Galí, hem d'admetre que tot plegat no deixa d'ésser una cosa passatgera.

Lluís M. Güell

L'art de Lluís M. Güell ha arribat a un moment en el qual es veu més que mai la necessitat de pendre'l seriosament. Aquest fer seu té algun aspecte que ha

SI ÉS ELÈCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL
us el repararan aviat i bé, al

GARATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Anbau i Diagona)

ENRIC F. GUAL

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 ■ BARCELONA

XI. — D'Esmirna a Constantinoble

Si sou aficionats a les ruïnes, quan si- gueu a Esmirna no us deixeu perdre les d'Efès. Perquè encara que no estiguin tan ben conservades com les de Balbek hi trobareu molta més matèria que a les d'Antioquia.

Si de Balbek hem gosat dir que semblen unes ruïnes artificials a la manera dels jardins romàntics, Efès més aviat fa pensar en un replanteig de noves construccions; com si les obres s'haguessin suspès després d'haver acabat els fonaments. Així i tot, amb una mica d'imaginació podeu passar una bona tarda. A Efès hi ha tot el que ha d'haver-hi en tota ruïna clàssica que s'estimi: l'Àgora, l'odeon, el teatre, el gimnàs i fins algun residu d'una de les set meravelles, el temple de Diana.

De tots aquests edificis, avui, gairebé sols en resta la primera planta. Però només que per passejar damunt d'aquesta catifa de marbre clàssic val la pena d'anar-hi.

Sortint d'Esmirna tornem a navegar pel meravellós Arxipèlag, i abans d'entafornar-nos pels Dardanels veurem unes quantes illes més. La primera és Mitilene, la Lesbos dels antics, pàtria de la poetessa Safo, que tant ha fet parlar (i que més val no enredar-s'hi). Després passem arran de l'illa Tenedos, on els grecs es refugiaren després d'haver simulat l'abandonament del siti de Troia. Més enllà apareix l'illa de Lemnos i fins veiem la punta més elevada de Samotràcia que treu el cap per darrera l'illa d'Imbros. L'interès va creixent a cada milla i el paisatge va mantenint el seu prestigi.

Quan passàvem pel davant de l'emplaçament de Troia jo m'estava dalt del pont, al costat d'un vell matrimoni anglès. El moment exigia—si és que volia passar per un jove educat—l'obligat comentari sobre els personatges de la *Iliada*. Però la meua dissertació de circumstàncies no els acabava d'interessar. Els anglesos miraven fixament l'horitzó com si haguessin de descobrir les Amèriques i jo, una mica vexat «incomprens», vaig renunciar als meus herois.

De sobte la vella dama assenyalà una silueta que apareixia a l'horitzó i preguntà

grimes prematures i es manté el silenci fins que arribem a les vistes del monument funerari dedicat als combatents de la guerra. Davant nostre un camp extens cobert de creus blanques. Aleshores el sacerdot beneix, els militars es quadren, els himnes s'enlairen i la mar s'emporta un ram de flors. I aquells vellets somrien

Més amunt l'estret s'eixampla i esdevé monòton. Pel cantó europeu veiem la desembocadura de l'Aegos Potamos, on es representà el darrer acte de la guerra fratrídica del Peloponès, que actualment s'ha tornat a posar en escena. I per la banda d'Àsia haurem d'estendre un vel per a dissimular la presència de l'antiga Làmpsaco,

El port d'Istanbul

amb llàgrimes als ulls perquè es pensen haver vist la creu del seu fill.

Quan els ànims ja s'han asserenat s'inicia el comentari objectiu de la batalla. Els oficials ens donen alguns detalls.

Allí estaven emplaçades les bateries turques del castell de Sebdul-Bahr que nosaltres vàrem pendre.

—Ara passem pel lloc de les mines, on perdérem el cuirassat francès *Bouvet* i els anglesos *Irresistible* i *Ocean*.

—En aquell poblet, una granada va arrencar el braç del general Gouraud.

—Allí vam derrotar l'exèrcit turc.

I així—amb una de freda i una de calenta—arribem davant dels famosos forts

famosa pel seu culte a Priàp i altres disbauxes no aptes per a senyoretetes. I després de passar per la ciutat de Gallipoli—de poc encara podríem enfocar els binocles a algunes illes gracioses, però com que n'hem vist tantes al mar Egeu, potser no les apreciem com es mereixen.

En eixamplar-se l'horitzó, el pont de bord es va buidant i els passatgers jugant aquest entreacte per pendre el te, prou al bridge, al tennis i altres obligacions de rigor.

El pont es torna a animar. Els jugadors deixen la feina i s'abocuen a la barana. Darrera el cap de Sant Estèfan surten les agulles dels minarets d'Istanbul.

—Com! No coneixeu Constantinoble? Doncs prepareu-vos a veure el panorama: *plus beau du monde*—em diu un diplomàtic belga.

—Voleu dir?
—Un *coup d'œil ravissant, un spectacle féérique...* (i altres expressions de Baedeker).

I ja la tenim al davant. Al davant, als costats i al darrera; perquè quan arribem al Corn d'Or ens trobem materialment situats d'espectacles *féériques*.

Concedit el diploma de *plus beau du monde*, anem a veure què passa.

Primerament remarcuem que el Bòstor ha partit la ciutat en dues fraccions. El fragment asiàtic forma el barri d'Escútari, essencialment musulmà. I la porció europea és, a la vegada, partida en dues parts per la branca del Corn d'Or; a una banda el tradicional barri de Istanbul i a l'altra el més europeïtzat, el de Pera-Galata. Aquests tres fragments formen el conjunt de Constantinoble o Istanbul, com l'anomenen els turcs. Com veieu, el traçat no pot ésser més «maliciós» per a obtenir un bon efecte. En aquesta barreja d'aigua i pedra tots els elements conspiren per a l'apoteosi final: colorines dels vaixells fumejants per entremig de palaus endormiscats i castells clavats de viure; centenars de minarets escansats a l'esquena de la ciutat, com en un coixí d'agulles; i tota mena de mesquites saltant pel pendent com un ramat d'elefants que va a abeurar-se en el Bòstor.

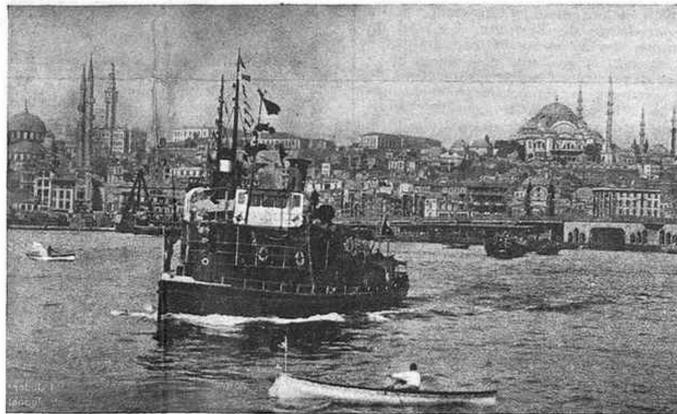
A l'hora de la posta l'espectacle depassa ja tota previsió humana. Aleshores s'encenen les bengales i tota la ciutat queda abrindada per una calitja d'or de lluminoses transparències.

Però passats els primers moments d'entusiasme podríem anotar que la majoria d'aquests ingredients no són de primera qualitat. És més l'arquitectura d'Istanbul té un punt d'atrotinat que us decep. I la decepció augmenta quan us fiquen per entre bastidors, a dintre la ciutat. D'espectacles *féériques*, tants com vulgueu, però mentre no us aixiqueu de la butaca de bord.

Amb tot i la mediocritat de la primera matèria, poques ciutats trobareu al món tan apoteòsiques com aquesta. Potser no n'hi ha cap que es presenti amb una màgia més traçada. I quan es posa a manipular la màgia, què voleu que digui el pobre espectador...

MARIUS GÍFREDA

(*) Vegi's MIRADOR, n.ºs 289, 290, 292, 294, 296, 298, 301, 307, 310 i 314.

Istanbul — Santa Sofia al fons

al seu marit: «Els Gallipoli?» Ell, tan emocionat com ella, féu un gest afirmatiu i la venerable parella restà per uns moments petrificada, mirant enllà. Després, ella arrencà el plor.

—La guerra, veritat?—vaig preguntar.

—Sí, un fill perdut. Fa anys que volíem fer aquest viatge, perquè no volíem deixar aquest món sense veure aquest lloc on morí el nostre noi, l'any 1915, en aquella disastrosa operació dels Dardanels.

—I mentre esperàveu que aparegués el cementiri del vostre fill heu hagut de suportar la literatura banal d'un passatger qualsevol... Perdoneu la meua inconsciència!

L'entrada dels Dardanels està flanquejada per dues tombes. A la banda d'Àsia, la tomba d'Aquilles, i a la d'Europa, el cementiri dels soldats francesos i anglesos de la passada guerra. Testimonis de les dues guerres més famoses: en una banda la més «artística», i a l'altra la més sangant.

Vist des del vaixell, el paisatge de l'antic Hellespont no és gaire atractiu. I de les dues costes és més ufanosa i divertida l'asiàtica. De la península de Gallipoli, encara que Muntaner en digui que és «do pu gracios cap del món», em sembla que exagera. L'interès dels Dardanels és, més aviat, d'ordre històric.

I de bon matí comencem la Història amb un espectacle entenedidor.

Tots els passatgers són dalt del pont. Els militars s'han posat l'uniforme de gala, els clergues van de pontifical, els músics estan a punt de solfa i el capità del vaixell porta un ram de flors. Hi ha una emoció en tots els rostres, s'escapen algunes lla-

dels Dardanels. L'un enfront de l'altre, separats per dos quilòmetres d'aigua: el castell d'Europa o Kiliti Bahir (la clau de la mar) i el castell d'Àsia o Kalé Soutané (castell del sultà). Quan passem per entremig d'aquestes dues fortaleses, els oficials aliats posen la cara llarga.

En arribar al lloc més estret del canal (1,255 m.) hem de retrocedir uns quants segles. A una banda tenim l'emplaçament d'Abidos i a l'altra el de Sestos. Per aquest indret Xerxes construí un pont per passar-hi el seu exèrcit. També fou per aquí que Leandre travessava nedant l'Hellespont per anar a festejar la seva estimada Hero. Recordeu la llegenda? Com que la família d'ella no ho volia, ell l'anava a veure de nits guiat per un fanal que des de la torre de Sestos l'enamorada encenia. Però una nit de tempesta el fanal es va apagar.

L'endemà el cos inert de Leandre aparegué sobre la platja. I la donzella esfereïda es tirà de cap al mar des de dalt de la torre.

La gesta de Leandre ha tingut imitadors. Aquell romàntic de Lord Byron també va passar l'estret nedant. I segons diu ell mateix, sembla que arribà molt cansat i amb molta febre. De totes maneres hem d'agrair-li la bona intenció.

Ara passem per davant de Zemenik, on per primera vegada a Europa onejà la senyera musulmana. I per acabar amb la Història recordem que durant dos anys la península de Gallipoli feu un Estat català independent. Ben mirat, nosaltres també podríem tenir un monument funerari dedicat als combatents de la nostra Gran Companyia. I aleshores, quan Josep Maria de Sagarra passés per aquest indret, també podria veure la creu del seu avantpassat Galceran de Siscar, que fou esquarterat pels grecs a principis del segle XIV.

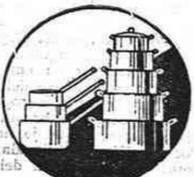
CAMISERIA FITO
Importants rebai-xes per ampliació SECCIO A MIDA

JAUME I, 44
Telèfon 41655

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS - 30

EL JAPÓ A LA RECERCA D'UNA FE RELIGIOSA

Oferiment de Francesc Pujols

(Ve de la primera pàgina)

«I. Pietat, Déu meu, t'imploro pietat per la meua ànima atea i pecadora, que impura i irreverent, resta en aquest lloc on moltes hores ha que reso. — II. A pregar he vingut a aquesta església, però és endebades, perquè en pujar al cel el càntic d'amor de l'orgue harmoniós, l'obsessió em segueix. El pensament m'escapa i la raó em fuig amb ell. — III. En la calma que regna en el temple les verges de pedra sacsegen els meus nervis. — IV. Ave Maria, Ave Maria, crido amb fervor al cel, sense aconseguir ni la calma ni l'oblit. — V. Entre les flames d'or dels ciris encesos i en les volutes blaves de l'encens perfumat, veig una dona admirable i nua. — VI. Posturat molt temps he orat i en alçar el cap, oh miracle, oh màgia, he vist venir cap a mi les verges de pedra transformades en la meua estimada. — VII. Prefereixo la Verge catòlica a Buda, sarcàstic, ventrú i assats groller. Es perquè en ella hi veig una dona? — VIII. L'olor de l'encens em volta pertot arreu i el vull aspirar fins al sopor. Es una aroma d'amor. — IX. Oh Verge de les Verges, Maria, jo et saludo. Una immensa curiositat m'atrau cap a tu. Esser la mare de Crist. — X. Quan tan ràpidament les dones perden llur encís, et veig sempre encisadora i bella. Serà tu sola que tens el secret? — XI. En aquesta església on regna el silenci, el que arribo a saber estupefacte és que al món no hi ha res més excel·lent, ni potser més bell que la ficció i l'engany.»

El nostre continent, doncs, que ha estat capaç de donar una civilització material a un poble formidable com el Japó, no es troba en condicions de donar-li una civilització espiritual. Només li pot donar, com diu Horiguchi, la ficció i l'engany. Resulta que Europa no té una religió a l'alçada de la seva civilització.

No cal dir al Japó que nosaltres, com el Sant Pare, també posem la nostra religió a la seva disposició en tot i per tot, podent-li donar la garantia que és completament científica i basada en la nostra tradició científicament catalana. El que nosaltres li podem oferir és bo i no enganyosa. La nostra religió no recolla en una mitologia amb moral com el cristianisme, ni en una moral sense mitologia com el budisme. Res de mitologia i res de moral. Aquí tot és religió. Aquí no hi ha espina ni os. No hi ha més cera que la que crema.

FRANCESC PUJOLS

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO

Els pacífics "pioneers" mennonites

(Ve de la pàgina 2)

El territori mennonita, en efecte, és bon tros massa allunyat del riu Paraguai.

No obstant, si el cultiu del cotó s'amplifica en les colònies, la situació millorarà, car podran cercar aleshores el mercat internacional. Però desitgem realment enriquir-se? — Veieu — em declarava més tard un *starets*, o cap de colònia russa —, no hem pas vingut al Chaco a fer fortuna, sinó, senzillament, a viure entre nosaltres, segons la nostra religió! El món exterior no ens interessa; no trobareu un sol diari del Paraguai o d'Europa en les nostres colònies. Bastar-nos a nosaltres mateixos, servir Déu, és la nostra única ambició...

Les colònies pròpiament dites — n'hi ha disset — s'assemblen totes. Separats per una ampla avinguda, dos rengles de granges encarades, cada una precedida d'un gran jardí. Granges i colònies són completament voltades de cledors. Al mig de l'avinguda hi ha pous i abeuradors.

Els infants circulen en gran nombre, car és el període de les vacances i les escoles estan tancades. Lluny d'oferir el típic criollo, i més encara que els pares, tenen les faccions de llur raça. Tots parlen dos idiomes d'aquests: el *platt deutsch*, dialecte del Bàltic alemany i del nord d'Holanda, el rus si han nascut a Rússia o a Sibèria, l'anglès en les colònies canadenques i l'alemany en les germàniques. Aquestes darreres, les menys nombroses — dues, contra deu colònies russes i cinc de canadenques —, estatgen alguns exiliats de Crimea caiguts a Alemanya després d'haver estat alliberats de Sibèria i que hagueren de fugir a l'aveniment del nazisme i de les camises brunes. Cap d'ells no comprèn ni parla l'espanyol; encara no l'ensenyen en les escoles...

Al pas del camió, es descobren amablement i ens fan gestos d'amistat. El clima del Chaco no els ha llevat gens de vivacitat ni d'alegria.

UNA ATMOSFERA PATRIARCAL

Ens entretem en una colònia russa. Visto algunes granges. Tot, habitacions i coberts, és minúscul, però meravellament net, amb totes les parets emblanquinades.

Quan un pensa en les granges del Paraguai i del nord de l'Argentina, simples *ranchitos* de palla i de fang, no pot estar-se d'apreciar l'esforç acomplert per aquests homes. En una de les granges em pregunten que m'hi quedí a sopar. Potser és la més humil de la colònia, però aquesta bona gent posen tant d'insistència en la invitació, que acabo per acceptar. La família és de sis persones; els pares, tres fills, una noieteta.

En honor meu, maten el pollastre més ben peixat del corral, i la dona encerta una magnífica truita. El pa té el gust i l'aparència del nostre *gâteau* de Savoia. Beguda: la llet de vaca. L'atmosfera d'aquesta granja és patriarcal i apaivagadora; em costa d'imaginar-me que em trobo al cor del Gran Chaco, em crec haver tornat a Europa...

A les parets hi ha penjades bruses brodades, una pellissa d'hivern, que ja no tindrà mai més l'ocasió d'ésser utilitzada, una balalaika, i també una fotografia del tsar Nicolau II.

Sinopsi biogràfica

Johann Sebastian Bach

Dijous passat va fer dos-cents cinquanta anys que Bach nasqué a Eisenach, fill de pare violinista. Dos anys abans, Viena havia estat assetjada pels turcs. França era regida per Lluís XIV. Els innombrables prínceps alemanys, esgotant les forces econòmiques, s'esforçaven a imitar-lo.

Als deu anys, l'orfe Johann Sebastian esdevé l'aprenent del seu germà gran, el qual

Bach

en un poblet veïa feia d'organista i havia estat deixeble d'un dels més famosos organistes i compositors de l'època, de Johann Pachelbel. Bach visita durant algun temps l'institut de la població. Allí hi aprèn una mica de teologia i de llengües clàssiques.

Bach havia estat també deixeble del cor de l'Escola Sant Michael a Lüneburg. Ben sovint, havia anat a peu d'allí fins a Hamburg, per escoltar els organistes eminents d'aquesta important ciutat. La seva darrera visita hi tingué lloc, segons sembla exacte, en 1703.

En aquesta època l'imperi alemany era, segons les paraules d'un gran historiador, un monstre. El seu estat polític era d'una confusió completa. Però no obstant, tal com ha volgut el Gran Elector, «el comerç i la navegació són les columnes d'un Estat fort». Hamburg almenys era una ciutat rica i disposava d'un teatre d'òpera. Però tantes vegades que Bach hi havia estat, mai no s'havia inquietat per l'òpera hamburguesa.

Després d'un curt servei com a violinista a Weimar, Bach obté la seva primera col·locació com a organista a Arnstadt, petita ciutat encisadora de Turingia. Es aquí on ell compon les seves primeres cançons i on ell es perfecciona musicalment. Cap a darreries del 1705, s'aprofita d'un permís de quatre setmanes per anar a peu fins a Lübeck i assistir als famosos concerts espirituals que hi donava un dels més grans mestres de l'època, Dietrich Buxtehude. Després del seu retorn tindrà una querrel·la formidable amb el consistori de la seva església, per haver allargat el terme de les seves vacances. A més, li retreuen «d'haver fet fins aleshores, en tocar el coral, tantes variacions estranyes i haver barrejat tantes notes curioses, que la parroquia se n'havia sentit molt confusos». També havia «executat interludis molt massa llargs», i que ara que hom se n'havia planyut, «hauria caigut a l'extrem oposat i hauria acabat massa de pressa».

Elogi de l'amateur

(Ve de la pàgina 4)

L'amateur el fa un dels més nobles impulsos de l'home: l'impuls de creació: el desig de fer amb les seves pròpies mans allò que ha vist fet i a partir d'allò, anar a la descoberta; l'amateur és el *scout*, l'explorador; el professional és el funcionari de plantilla. Imagini l'amic Gasch que els nostres admiradors de l'art cinematogràfic es limitessin a la nostra posició de crítics, contemplants, jutjant les produccions alienes fetes amb tots els ets i uts, o sigui amb l'amplada universal. Si no tinguessin altra aspiració que aquesta, d'on seria possible treure una producció professional a casa nostra? Veieu, com a exemple, la que fins ara hem tingut. Què són aquests professionals? Quins mèrits tenen si no

Car els mennonites han romàs fidels al règim que els donà la Crimea i va saber respectar llur doctrina. El granger no vol pas creure en la mort del tsar.

No l'han pas mort, no s'hi han atrevit. Viu en algun recó de món, sí, senyor, amb el cor esqueixat davant la misèria del seu poble, però Déu l'ajudarà. Un dia tornarà a Rússia, tornarà a pujar al tron de Sant Petersburg, el ceptre a la mà, els cabells tots blancs, però sempre emperador, i la vella Rússia renaixerà de les seves cendres...

La nit cau sobre la colònia. A pas lent, els tirs tornen de les plantacions. Alguns colons segueixen treballant encara en llur jardí; les dones treuen aigua dels pous.

Una hora més tard, reprimem el nostre camí, cap al sud, els boscos salvatges, la guerra. Cap llum ja no lluu en les colònies. En els nostres pobles d'Europa, rarament són silencioses les primeres hores de la nit: els gossos borden, baladren que criden o bé borbaxos que canten roncament... Sobre el territori dels mennonites, no s'eleva el més petit soroll. La diada ha estat extenuadora, i dormen. L'alba els trobarà drets, a punt de començar la feina.

...En el desert del Gran Chaco, pacíficament, uns oprimits han conquistat la Terra de Promissió.

JEAN ALLOUCHERIE

(Seguirà)

(Copyright Opera Mundi)

Georg Friedrich Händel

Quatre setmanes abans que Bach, el 23 de febrer, només a uns 50 quilòmetres de distància, nasqué Händel a Halle. El seu pare, que aleshores tenia ja més de seixanta-cinc anys, exercia de cirurgià de la cort.

L'infant només pot dedicar-se clandestinament a la música. Es cert: li deixen donar classes de música per un excellent organista. Però com a professió hom li havia destinat l'estudi del dret. Però quan l'organista de la catedral protestant comença a negligir cada vegada més el seu servei, hom cerca una persona més hàbil i més correcta. Es aleshores, en 1702, que Händel s'encarrega provisionalment de la funció d'organista.

Durant els anys de 1703 a 1706, Händel es troba a Hamburg quasi al mateix temps que Bach. El musicògraf alemany més famós del segle XVIII, Johann Mattheson, explica més tard aquesta primera estada de Händel a Hamburg: «Quan una certa personalitat de reputació mundial arribava a la nostra ciutat per primera vegada, encara no sabia quasi res. L'art de les imitacions li era tan nou com una llengua estrangera i li creava dificultats quasi insuperables.» L'activitat musical al volt de l'òpera de Hamburg causa una impressió profunda en el jove Händel. En el curs d'aquests tres anys compon quatre òperes, entre les quals s'hi troba el seu *Neron* o *L'amor realitzat a través de la sang i de la mort*. Aquests mateixos anys veuen l'amistat, la baralla, el duel i finalment la reconciliació amb Mattheson.

En 1706 Händel se'n va, amb les despeses a càrrec d'ell, cap a Itàlia. Allí guanya ràpidament una gran fama com a compositor d'òperes i entaula relacions personals amb un gran nombre de prínceps italians. Un dels biògrafs contemporanis més

Händel

important, Mainwairing, descriu aquesta fase de la vida de Händel amb les paraules següents: «De Roma anava a Nàpols, on tenia a la seva disposició, com per altra part, en quasi totes les ciutats, un palau, un carruatge, servents, una cuina exquisida i totes les altres comoditats de la vida. Durant la seva estada a Nàpols, rebia invitacions de quasi tots els dignataris que habitaven la ciutat i els afores.»

OTTO MAYER

(Seguirà)

Beurem aviat aigua salada?

L'informe del Dr. Pere González sobre la salinització de les aigües del Llobregat i del Cardener

El Dr. Pere González, director del Laboratori Municipal, ha lliurat a l'alcalde, senyor Pich i Pon, l'informe que aquest va encarregar sobre el problema de la salinització de les aigües de Barcelona. Aquest informe diu així:

El problema que la Companyia General d'Aigües de Barcelona ha denunciat al Governador general de Catalunya i a l'Alcalde de Barcelona, i que fa referència a la impurificació química de les aigües del Llobregat i del Cardener per les Companyies explotadores de les Mines de Sals Potàssiques, és un problema que no data d'aquest moment. Ja fa anys, des que començà l'elaboració del clorur potàssic per la primera empresa que fou Súrria, ultra els particulars i les empreses, les autoritats es preocuparen del perill que representava per a la potabilitat de les aigües de proveïment i llur bondat per a indústries i reggs. El Ministeri de Foment, el mes de març de 1931, nomenà una comissió perquè estudiés a fons el fet nou que representava i que amenaçava convertir-se en un perill. La dita Comissió tenia també l'encàrrec de proposar les solucions convenients per a corregir deficiències i adoptar aquells acords que poguessin suprimir el problema. La Comissió Tècnica estudià les causes de l'augment de salinitat de les aigües del riu Llobregat i la influència que aquest augment de salinitat tenia sobre els proveïments d'aigua influents per aquelles aigües i principalment les que utilitza la ciutat de Barcelona.

Com a fruit d'aquests estudis, la Comissió elevà a la Superioritat unes conclusions seguides d'unes solucions. En les conclusions quedà tècnicament comprovat que l'augment de salinitat de les aigües del riu era degut a les explotacions de les mines de sals potàssiques, i que a l'augment de la salinitat de les aigües del riu era degut l'increment de les sals contingudes en les aigües del proveïment públic de la ciutat de Barcelona.

La Comissió va examinar també la influència que l'augment de salinitat de les aigües del riu pogués tenir sobre l'ús de les susdites aigües en l'agricultura. Va considerar que com sigui que la correcció de les dites aigües és ineludible perquè quedés salvaguardada llur potabilitat, quedarien al mateix temps corregides les deficiències que poguessin tenir per a ésser utilitzades com a aigües de reg.

Com a solucions va indicar-ne una de definitiva, que consisteix en la construcció d'un canal que recollís les aigües residuals de les explotacions potàssiques, i les portés directament a mar, i una altra de provisional que consisteix en la limitació de la quantitat de sals que cadascuna de les Companyies pot abocar al riu sense ultrapassar un límit determinat.

Com a límit va adoptar-se el de 250 mil·ligrams de clor en les aigües del riu Llobregat, recollides a Pallejà. Aquest límit és l'adoptat per les autoritats alemanyes en presència de problemes semblants.

Els treballs i acords de la Comissió foren aprovats a la Superioritat, i en ells s'inspirà la llei promulgada pel Parlament català el 9 d'agost de 1933.

Ràpidament es posaren en vigor totes les mesures relatives a les solucions provisionals següents: Asserament de límits salins per a cada Companyia explotadora de sals potàssiques, distribuït un coeficient amb el qual cadascuna d'elles tenia dret a incrementar la salinitat en clor de les aigües del riu.

Establiment de casetes amb dipòsits i dispositius per a la presa de mostres d'aigua del riu que permetin l'estudi del promedi de salinitat diari de l'aigua del riu, i indicar, encara, cadascuna d'elles la influència que cada fabrica té de benefici sobre aquesta salinitat.

Una nova comissió inspectora de la salinitat va crear un servei tècnic que delegà el Laboratori Municipal de Barcelona, i aquest servei recorre setmanalment les casetes i procedeix a l'anàlisi de les aigües recollides. Un cop fet això es determina la quantitat de Cl i MgO de les mostres recollides. Durant el recorregut dels 250 quilòmetres que comprèn el circuit, s'efectuen 35 determinacions de Cl almenys.

Aquest servei de control funciona fa uns dos anys, i amb ell s'han obtingut beneficis indubtables. Les aigües de Barcelona procedents dels pous de Cornellà tenien, l'any 1915, una proporció de Cl d'uns vintanta mil·ligrams per litre; les aportacions salines, degudes a les explotacions potàssiques, havien elevat aquesta xifra a 223 mil·ligrams l'any 1932. L'establiment del control i els esforços realitzats per les Companyies a causa d'aquest, havien fet baixar la xifra de 223 mil·ligrams a menys de 170 mil·ligrams per litre.

Recentment, amb la incorporació d'una nova fabrica de benefici mineral potàssic, s'ha iniciat una corba ascendent en la proporció de clor de les aigües de beguda, enssem que el servei de vigilància de la salinitat del riu acusava un augment en la quantitat de clor en les aigües d'aquest. La Comissió, previnent les dificultats amb que toparien les empreses potàssiques per a mantenir-se en els límits assenyalats en els coeficients acordats, proposà un marge de tolerància de noranta dies per a cada una de les Companyies, i en aquests noranta dies el coeficient podria ésser aug-

ment; no pot ésser modesta: ha d'ésser cridanera, orgullosa, subversiva, debehadora, iconoclasta; el que hi ha és que quan deixa d'ésser tot això no s'ha d'estancar en una còmoda i peserosa posició crítica, sinó que ha de demostrar que tota aquella petulància juvenívola era el bull desordenat d'una força creadora. No s'ha d'ésser, tampoc, impacient per apagar aquest bull; pot passar molt de temps abans que l'entusiasme de les petites grans descobertes tècniques dels nostres amateurs donin pas a un esperit constructiu seriós, però no per això n'hem de renegar; Nostre Senyor, al cap i a la fi, no ha estat més que un amateur que començà amb els monstres antediluvians per acabar, amb l'ajut del maquilatge, en les més belles estrelles del cinema americana — professionals.

A. FERRAN

mentat en un 20 per cent del que tingués assenyalat.

En els 81 dies primers d'aquest any, darreres dades registrades pel Servei de Vigilància, el marge de tolerància s'ha utilitzat ja 48 vegades a Pallejà. Moltes vegades ha pujat la xifra trobada per damunt del 20 per cent tolerat, i immediatament aigües avall d'algunes Companyies moltes vegades per damunt del 100 per cent.

Es podrà dir que aquests actes relatats han passat, durant una època en què el cabal del riu era mínim, pel fenomen que s'anomena estivatge soferit a l'hivern; s'ha de tenir en compte que aquest cabal mínim es pot presentar durant molts mesos a l'any, i s'ha demostrat, amb les dades del Servei de Vigilància, que la composició de les aigües de Cornellà és igual al promedi de la salinitat diària del riu, sense tenir en compte els cabals d'aquest.

Si l'actuació actual s'allarga, l'augment de la salinitat en els pous podrà ultrapassar la xifra de 250 mil·ligrams, i aleshores acusarà ja el gust salat de l'aigua, i els perjudicis que la higiene sofrirà, encara que indirectes, seran incalculables, ja que s'ha comprovat que quan les aigües de proveïment no satisfan per llur gust o per llur aspecte el consumidor, aquest beu aigua d'altres orígens, moltes vegades contaminades, la qual cosa produeix sempre un augment en la morbiditat i en la mortalitat.

Un altre perill que cal assenyalat és que una vegada ultrapassat el límit no pot aquest corregir-se d'una manera ràpida; encara que es tanquessin immediatament les explotacions potàssiques, el mal produït en les aigües de beguda continuaria durant mesos, i serien, per tant, irreparables els danys produïts.

Aquestes dades que assenyalen no són problemàtiques, sinó molt possibles i molt properes. Els esforços que la Comissió Inspectora de la salinitat del riu Llobregat porta a efecte, secundats per les Companyies explotadores amb molta bona voluntat, demostren que els cabals mitjans dels rius Cardener i Llobregat no són suficients per a suportar els residuals de les fàbriques i escombreres de les mines avui dia en explotació.

Si es té en compte que algunes de les Companyies tenen una producció restringida, que hi ha Companyia que està encara en els treballs preparatoris i que encara no té escombrera ni aigües residuals, però en tindrà en l'esdevenir, veiem clarament que els rius Llobregat i Cardener no poden absorbir la quantitat de sals que han d'evacuar totes les explotacions potàssiques en plena activitat.

Amb la construcció de grans dipòsits, que poguessin contenir les aigües residuals de sis mesos, per tal de poder regular l'eliminació de sals, segons el cabal del riu, podria augmentar quelcom la capacitat d'aquest, però no disminuiria la salinitat en les aigües potables i en les del riu d'una manera suficient perquè pogués considerar-se resolt el problema. Els resultats obtinguts amb l'esforç econòmic necessari per a la seva construcció, són molt escassos perquè pugui aconsellar-se la tal mesura.

Essent el riu insuficient, s'ha d'adoptar ràpidament la solució definitiva proposada per la primera Comissió esmentada, per ésser la més econòmica i segura, si es tenen en compte els danys que podrien produir-se des del punt de vista de la higiene, i els econòmics i socials que haurien de sofrir les companyies i els obrers amb el tancament immediat de les mines, si una imprevisió o demora permetés de presentar-se aquest cas.

La construcció del canal, tal com el té projectat la Comissió, recolliria, ultra les aigües residuals de les mines i llurs escombreres, les aigües de la Riera de la Sal a Cardona, les aigües residuals dels pobles i colònies industrials, etc.

La protecció de les aigües del riu seria completa, no tan solament des del punt de vista químic, sinó també des del biològic. Molts proveïments avui impossibles per llur gust o llur pol·lució indubtable, podrien resoldre's no comprment-se entre aquests els de Barcelona, per estar ja suficientment protegits.

Les Companyies explotadores de les mines de sals potàssiques podrien desenvolupar-se còmodament i lliurement; la Societat General d'Aigües de Barcelona veuria les seves aigües millorades, ja que, suprimint la Riera de la Sal de Cardona, el clor que en 1915 contenien les seves aigües en la quantitat de vintanta mil·ligrams per litre, baixaria en uns vint mil·ligrams, i ho farien també la calç i la magnèsia d'aquesta.

La construcció ràpida del canal beneficiaria el ciutadà barceloní, perquè el salvia definitivament d'un danys possible; el treballador de les mines perquè asseguraria el seu treball; l'agricultor perquè milloraria les seves aigües de regadiu; els Ajuntaments i aglomeracions urbanes perquè els resoldria el problema de les aigües residuals i contribuiria a la lluita antifebril; la Companyia d'Aigües perquè asseguraria i fins i tot milloraria la salinitat de les seves aigües; la riquesa minera de les Companyies perquè els asseguraria el funcionament lliure de llurs fàbriques de benefici, i la Generalitat i l'Estat perquè en últim terme són el mirall on es reflecteixen els beneficis enumerats.

QUALSEVOL LLAR BEN ADMINISTRADA, Necessita ASSORTIR-SE A

Sepu